

V nedeljo vsi v Škocijan

Napad na zloglasni spomenik Abwehrkämpferjev, ki ga je lani odkril Kärntner Heimatdienst, nas sili, da povemo sledeče:

Že ko so postavljali spomenik, smo svarili, da služijo take akcije reakcionarnih krogov edino prepiru med obema narodnostima skupnostima. Slovenci smo že ničlikokrat dokazali, da se v svojem boju ne poslužujemo terorističnih, temveč legalnih in demokratičnih sredstev. Prav zaradi tega smo prepričani, da takšen atentat našim pravičnim stremljenjem nikakor ne koristi. Zato je vsako podtikavanje tega atentata koroškim Slovincem samo posledica rovarjenj mračnejših sil proti slovenskemu življu na Koroškem.

Nikakor ni slučajno, da je bil spomenik poškodovan neposredno pred demonstracijo proti krivičnim manjšinskim odredbam v Škocijanu; iz javnih medijev smo zvedeli, da so v trenutku razstrelitve stražili spomenik trije žandarji, da je bila ena izmed obeh svetilk, ki ožareva spomenik to noč izključena (prvič, odkar so spomenik odkrili) in da je materialna poškodba minimalna. Zares čudna naključja!

Iz vsega tega upravičeno sklepamo, da je treba storilce iskati v nemško-konacionalnih krogih, katerih cilj je onemogočiti naš boj za uresničitev naših pravic in preprečiti pripravljeno demonstracijo. Odločno obsojamo to skonstruirano vez med napadom na spomenik in z naše strani napovedano demonstracijo. Demokrate večinskega naroda in naše rojake pa pozivamo, da se v kar se da velikem številu udeležijo nedeljske demonstracije.

14. AVGUSTA VSI V ŠKOCIJANI! ZBIRAMO SE OB 9.30 URI
PRI HOTELU OBIR

Naprej v boj za naše pravice

Šovinistične prireditve kot so bile lansko leto organizirane in izvedene v Kolmari vasi, Senjakobu in Škocijanu, kjer je policija s surovo akcijo napadla pripadnike slovenske narodne skupnosti in pristaše solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev, je ZSO na Koroškem na svoji seji 9. 8. 1976 ocenila kot izredno škodljive za odnose med večino in manjšino na Koroškem.

Oživiljanje dogodkov in spominov v dvojezičnih krajih Južne Koroške, ki ne odgovarjajo zgodovinskih resnicam in dogodkom (v Škocijanu ni bilo „Abwehrkampfa“) ter ignoriranje in izmalicevanje boja koroških Slovencev in nemških demokratov proti fašizmu, škodujejo tako odnosom med večino in manjšino na Koroškem kot tudi ugledu Avstrije v mednarodni javnosti. Da je imla ZSO s tem prav, ko je obsodila postavljanje spomenikov Steinerju in drugim nepatriotom Avstrijske republike, predvsem pa, da to škoduje boljšemu razumevanju med večino in manjšino, bombni atentat ponovno potrjuje.

Pri tem pa ne moremo mimo suma, da je policija, ki je po izjavah domačinov neprestano stražila spomenik v Škocijanu, odigrala kot že velikokrat (napad na dvojezične tabele, ko je asistiral pri trganju dvojezičnih napisov, nastop iste policije ob demonstracijah koroških Slovencev v Celovcu in ob priložnosti podelitve odlikovanj borcem proti fašizmu, ob protipravnih in brutalni aretaciji nemško- in slovenskogovorečih demokratov v Škocijanu) v zgodovini druge republike tudi tokrat dvojno vlogo.

Vrhu tega je taka provokacija verjetno naperjena tudi proti napovedani prireditvi Krajevnega odbora ZSM in škocijanskih odborikov, ki jo le-ti prirejajo 14. 8. 1977 v Škocijanu proti zakonu o narodnih skupnostih.

Borbo koroških Slovencev za osnovne narodne pravice, pa tudi borbo drugih narodov in gibanj za socialne in narodne pravice so nazadnjaške sile vedno v zgodovini skušale diskreditirati s podobnimi provokacijami. Zato odločno obsojamo poročanje sredstev javnega obveščanja in izjave posameznih organov javne službe, ki skušajo krivdo naprtiti koroškim Slovincem.

S tem v zvezi je tudi trditev deželnega glavarja Wagnerja, da predstavlja resolucija Slovencev iz Dobrle vasi,

v kateri le-ti opozarjajo, da jih je zakon o narodnih skupnostih oropal vseh pravic, „strašanski očitek“, ki nikakor ne odgovarja dejstvom. Če deželni glavar trdi, da imajo Slovenci po novem zakonu možnost uporabljati svoj materni jezik pri deželni vladi, okrajnem agrarnem uradu, na finančnem in invalidskem uradu, pozabi pri tem povedati, da v tem kraju, kjer dnevno delajo, živijo, nakupujejo in sooblikujejo gospodarsko rast, nimajo pravice uporabljati svojega jezika na občini, na pošti, v otroškem vrtcu in v drugih institucijah domače občine; pri tem pa še zamolči, da slovenski jezik tudi pri alibi-institucijah v Celovcu in Velikovem ni enakopraven uradni jezik temveč zgolj pomožni jezik. Polemtakem moramo njegova izvajanja smatrati kot poskus političnega manevra, da domačo in mednarodno javnost zavaja s tem, da hvali julijsko zakonodajo, ki pa v praksi za koroške Slovence pomeni bistveno poslabšanje in neupoštevanje njihovih potreb in veliko zapreko za enakopraven razvoj na Koroškem.

Ce s tem v zvezi Wagner govori o popolnem pobratenju, je celotna stvar še bolj jasna. Tudi koroški „Heimatdienst“, ki je sooblikoval to zakonodajo, že leta govori o tem, da morajo koroški Slovenci dobiti pravice, ki jim pripadajo po predstavi te šovinistične organizacije. Vsakomur mora biti jasno, da je dejanska sprava med dvema narodoma možna le ob popolni in dejanski enakopravnosti obeh in le ob ustvaritvi takih družbenopolitičnih odnosov, ki dolgoročno garantirajo obojem enakopravno sooblikovanje obeh pomembnih družbenopolitičnih funkcij na področju gospodarstva, kulture, vzgoje, informiranja in političnega delovanja. Da o takih enakopravnih odnosih na Koroškem danes ne more biti govora, nam najbolj nazorno kaže praktična neuporabnost zakona o narodnih skupnostih, ki ga nekateri kratkovidni avstrijski politiki tolmačijo kot avstrijski čudež, kar ima brez dvoma politične paralele s političnim blufom, da je Avstrija otok blaženih.

V taki politični situaciji smo koroški Slovenci prisiljeni, da neprestano in povsod kažemo neuporabnost in protipravnost značaj zakona o narodnih skupnostih. Na eni strani bomo morali z akcijami širom dvojezičnega ozemlja pokazati, da naši ljudje ne glede

(Dalje na 8. strani)

Po atentatu v Škocijanu: izzivanje koroškega tiska in merodajnih politikov

V torek 9. 8. ob 0.08 uri so doslej neznani storilci z bombnim atentatom poškodovali spomenik „Abwehrkämpferjev“ v Škocijanu. Spomenik so odkrili točno pred letom dni in je takrat prišlo do znanih izgrediv varnostnih organov proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti na Koroškem in nemško-govorečim demokratom, ki so protestirali proti oživiljanju in razširjenju nemško-konacionalne in fašistoidne miselnosti, ki se s takimi spomeniki manifestira.

Spomenik je bil po bombnem atentatu le malo poškodovan, okna sosednjih hiš pa so popokala. Čeprav so spomenik stražili, se je neznanim storilcem le posrečilo, da so ga poškodovali točno v trenutku, ko je žandar kupil cigarete za dolgo se obetajočo noč. Poškodba spomenika služi v prvi vrsti nemško-konacionalnim in Slovincem sovražnim silam, strankam in vladi, ki vidijo v tem dokaz, da Slovenci pač nočejo miru v deželi. Koroški Slovenci pa smo že večkrat poudarili, da odklanjamo dinamit in razstrelivo kot sredstvo za doseg naše enakopravnosti, zato storilcev ni treba iskati v naših vrstah, čeprav ne točimo solza po takšnih in drugih podobnih spomenikih. Izzivalno, provokantno in izsiljivo je poročanje koroškega tiska o atentatu. OVP-jevska Volkszeitung trdi kar prvi dan na prvi strani, da gre za „akcijo slovenskih ekstremistov“, ki povzroča ogorčenje med letoviščarji; podobno je poročanje drugih koroških dnevnikov. Deželni glavar Wagner, ta „pristni Korošec“ pa je mnenja, da pozna dosti dobro koroškega človeka in ne verjame, da bi bili Korošci nekaj takšnega zmožni (bili so zmožni še hujših zločinov, gospod deželni glavar, če se le spomnimo izselitve, umorov številnih koroških Slovencev med drugo svetovno vojno itd.). Neposredno pa je Wagner dunajskemu dnevniku „Die Presse“ dejal, da si lahko predstavlja, da bi bili člani komunistične zveze Avstrije morda storilci, ker se v zadnjem času tudi zanimajo za pravice manjšin. Takšna pavšalna sumničanja koroški Slovenci z ogorčenjem odklanjamo, ker gre tu za

poskus kriminalizacije neke organizacije, za katero vemo, da se konsekvntno zavzema za pravice koroških Slovencev. To je samo nadaljnji ud v verigi poskusov kriminalizacije celotnega gibanja za pravice koroških Slovencev.

Ne bomo se dali izzivati z izjavami politikov in pisunov koroškega tiska. Prav tako tudi ne bomo klonili njihovim težnjam, da bi vzeli škocijanski atentat za povod, da bi zožili in zmanjšali naš pravični boj za našo enakopravnost in nas zastraševali ter ta naš boj na ta način diskreditirali. To je izjavil tudi

tajnik ZSO, dipl. inž. Feliks Wieser, ko je zavzel stališče do atentata: „Ni naključje, da je prišlo do atentata en dan po končanem protestnem tednu v sosednji vasi; ni naključje, da se je zgodil nekaj dni pred protestno demonstracijo domačega prebivalstva v Škocijanu proti zakonu o narodnih skupinah. In tudi ni naključje, da so le varnostne oblasti dale posebno pozornost prav naši mladini. Iz te zveze je razvidno, da taka akcija nikakor ne more služiti borbi slovenske manjšine za svoje pravice, ker samo hujska duhove proti Slovincem in seje šovinizem, kar se izraža med drugim tudi že v anonimnih bombnih grožnjah proti slovenskim institucijam. V taki zastrupljeni atmosferi nikoli ne more priti do „totalne sprave“, ki jo nekateri tako zahtevajo, je zaključil tajnik ZSO Wieser.

Tabor Dobrila vas se je končal

Prejšnji teden je stal pred dobrolsko občino tabor s šotori, v katerem se je odvijal pester program, katerega cilj je bil pokazati, da tudi v Dobrli vasi živi slovenski človek, četudi je vlada in so stranke dekretirale to občino v svoji julijski zakonodaji kot zgolj nemško občino. Tabor pred občinsko hišo, razpeti transparenti z napisi „za pravice manjšin“, „Dvojezičnost za Dobrlo vas“ in „Proč s protimanjšinskimi zakoni“ so bili vidni in prepričljiv protest proti diskriminaciji in izraz naše volje, da si sami vzamemo te pravice, ki nam gredo. Na prvem večeru s podijsko diskusijo, so osrednja tajnika slovenskih organizacij in občinski odborniki dvojezičnih podjunskih občin živo pokazali, kakšno zapostavljanje je „zakon o narodnostnih skupnostih“, za katerega nosijo vso odgovornost vlada oz. tri stranke. O tem smo že poročali v zadnji številki Slovenskega vestnika.

V torek so bili obiskovalci Tabora seznanjeni z moderno slovensko po-

pevkarico Magdo Koren. V sredo so se predstavili solidarnostni komiteji iz Gradca, Dunaja, Celovca in Iniciativna skupina za pravice manjšin z Dunaja. Poročali so o svojem delu in načrtih. Iniciativna skupina je obvestila navzoče, da bo na predvečer procesa proti selskim aktivistom izvedla na Dunaju protestno prireditev, kjer bodo spregovorili tudi obtoženi Selani. Solidarnostni komiteji bo delil na Dunaju letak v več jezikih. Prav bi bilo, če bi na Dunaju te aktivistete organizirali skupno. Upati je, da bo prišlo do skupnega nastopanja.

Harald Irnberger je bral svoje kabaretično delo „Mit ana braunen Tint“ ki živi in humoristično, toda kljub temu povsem realistično prikazuje absurditeto in škodljivost šovinizma. Obiskovalci so ga z navdušenjem poslušali. V četrtek je Karel Prušnik-Gašper predvajal diaprojektive o partizanskih grobiščih in seznanil poslušalce s partizanskim bojem na Koroškem (vsebinsko predavanja objavljamo na 2. strani). Nato so predvajali film „Vrnitev“. Pri predavanju je bil navzoč tudi glavni igralec Marjan Sienc. Za „platno“ je služila bela stena občinske hiše. V četrtek program ni bil uspešen. V petek pa je spregovoril dr. Lechner o delovanju dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja, v popostreveh sporeda pa je še zapel zbor „Prežihov Voranc“. Prireditve v „Taboru“ se je udeležilo vedno med 30 in 50 oseb. To sicer ni posebno veliko, a se vendar ne sme prezreti. Vzroki so bili različni. Prvič so bile prireditve vsak večer, tako da je predvsem za delovne ljudi bilo to prenaporno. Drugič je tudi pritisk, kateremu smo podvrženi igrali gotovo vlogo. Čeprav je mnogo Slovencev izrazilo svoje simpatije s „taborom“, se ga le mnogi niso upali udeležiti zaradi razmer v vasi. Tretjič pa zaradi svojstvenih predstav glavnega organizatorja ni bilo mogoče objaviti vsega programa pravočasno, tako da pač ni bilo lahko načrtovati, kdaj

(Dalje na 8. strani)

Protest v Dobrli vasi

Minulo nedeljo je tržna občina Dobrila vas slavila svojo 25-letnico. Na jubilejni slovesnosti je bil navzoč tudi deželni glavar Wagner. Slovenci in nemško govoreči demokrati so z letaki, transparentom in gesli ob podpori domačega prebivalstva zahtevali popolno enakopravnost slovenske manjšine po vsem dvojezičnem ozemlju. Wagner je moral sprejeti delegacijo dobrolskih Slovencev, ki so protestirali proti protimanjšinski julijski zakonodaji.

Ogromne razlike med bogatimi in revnimi državami sveta

Zveza švicarskih bank je objavila letni seznam 49 najbogatejših držav sveta. Pripriljivo vodi Kuvajt z narodnim dohodkom 12.565 dolarjev na prebivalca, sledijo Švica z 9320, Švedska 8995, Kanada 8009 dolarji. Pod 8000 dolarjev narodnega dohodka na prebivalca imajo ZDA, Norveška, Danska in ZRN. Manj kot 7000 dolarjev imata Belgija in Francija. Japonska je na 18. mestu med najbogatejšimi državami s 4920 dolarji na prebivalca, Sovjetska zveza na 29. z 2620 dolarji.

Največje presenečenje na letošnjem seznamu najbogatejših je Demokratska republika Nemčija, ki je na 20. mestu s 4230 dolarji na prebivalca in pred Veliko Britanijo s 3940. Avstrija je po narodnem dohodku s 5405 dolarji na 14., Jugoslavija pa s 1540 dolarji na 40. mestu.

Na dnu lestvice sta Irska in Venezuela s po 2500 dolarji, Zadnja je Turčija s 1005 dolarji na prebivalca.

Seveda je še mnogo revnejših držav na svetu (okrog 110), med njimi tudi takšne z narodnim dohodkom, ki ne preseže niti 300 dolarjev. Če primerjamo ogromno razliko med najbogatejšimi in najrevnejšimi državami, potem ni težko ugotoviti, zakaj se ljudstva upirajo proti tej krivični ureditvi sveta. Zato so številna gibanja proti lastnim izžemalcem v državah in proti izžemalcem od zunaj.

Celovški lesni sejem vedno bolj pridobiva na ugledu

Jutri v soboto 13. avgusta se bodo na celovškem razstavišču odprla vrata že tradicionalnega celovškega lesnega sejma, ki bo trajal do 21. avgusta t. l. Ta za koroško in celo za Avstrijo gospodarsko na ugledu pridobivajoči sejem izraža letno vse večji pomen, ki se širi tudi v mednarodne gospodarske kroge.

Vedno več razstavljalcev iz tujih držav se odloči, da predstavi in ponudi svoje izdelke na celovškem lesnem sejmu. Tako so zastopana poleg 812 domačih avstrijskih tvrdk, še mnoga druga podjetja iz vse ostale Evrope. Največ iz Zvezne republike Nemčije z 298 tvrdkami, nato sledi Italija z 80 zastopniki. Že na tretjem mestu pa je Jugoslavija z 48 podjetji. Zastopane so tudi prekooceanske tvrdke in sicer enajst po številu, od ZDA, Kanade pa vse do Kitajske, Afganistana, Perzije, Indije, Izraela itd. Skupno število razstavljalcev je letos naraslo na 1.593 podjetij od teh je kar 47 odstotkov iz drugih držav. Sejem je posvečen, kakor že ime te gospodarske prireditve pove, lesu kot surovini in raznim lesnim izdelkom ter raznim strojem pri pridobivanju lesa, transportu le-tega, napravam za obdelavo in predelavo surovega lesa, nadalje še lesnim produktom in raznim pripomočkom pri lesnem stavbeništvu. Razstavljalni prostor obsega s pokritimi halami vred preko stotisoč

kvadratnih metrov. Sejem je odprt vsak dan od 9. do 18. ure, nato pa je na razpolago še zabavni park.

Sejem nudi možnost vsem strokovnim podjetjem lesne industrije, da se kar se da podrobno v praktičnem smislu informira o cenah, produktivnosti in funkciji novih kakor tudi že izkušenih naprav v lesni industriji.

Ta praktični prikaz delovanja različnih strojev in naprav naj bi pač olajšal odločitve marsikaterega obrtnika pri odločitvi novih investicij v prid modernizacije in rentabilnosti njihovih obratov in podjetij.

Višek sejma — tako pravijo strokovnjaki — bo postavitev sejemske žage, ki bo z vso avtomatiko demonstrirala potek celotnega poteka priprave in predelave ter sortiranja hlodov za nadaljnjo obdelavo. Druga atrakcija pa je sejmsko mizarstvo. Tam bodo obiskovalci soočeni s praktičnim delom mizarja, kako le-ta ustvarja pohištvo. Produkcija tega podjetja je osredotočena na izdelavo pohištva

v kmečkem stilu h kateremu potrošniki trenutno najbolj tendirajo. Produkcija bo pokazana od začetne predelave lesa do dokončnega produkta posameznih pohištvenih elementov. Navzoči bodo tudi lesni strugar, umetniški rezbar kakor tudi slikar za kmečke ornamente na pohištvo. Predstavljeni bodo tudi vsi stroji v zvezi z mizarско produkcijo. Torej ta sejmski obrat ne bo zanimiv samo za strokovnjaka prizvajalca temveč tudi za potrošnike.

Največji obseg pa bo imela razstava skladalnih vozil za deske in hlode, različnih transportnih strojev za les oz. hlode, kakor tudi najrazličnejših žerjavov za lesno industrijo.

Iz tega področja v tem velikem okviru razstavljen mehanizacija je po besedah direktorja omenjenega sejma na nedavni tiskovni konferenci, enkratna v vsej Evropi.

Zunanjetrgovinske delegacije raznih tujih držav bodo z zunanjetrgovinskimi zastopniki iz Avstrije na osebni konferenci poglobili stike, se pomenili o gospodarski politiki ter o raznih problemih gospodarskega tržišča. To srečanje bo vsekakor popestrilo in pospešilo zunanjo trgovino z avstrijskimi podjetji.

Nadalje bo na posebnih prireditvah in razstavah poudarek na domačem tržišču, katero naj bi širši domači publiki bližje predstavili in tako propagirali domačo proizvodnjo in nje kvalitete.

Tako postaja lesni sejem v Celovcu polagoma mednarodno reprezentativno razstavišče na področju gozdarstva in lesne industrije.

Zapisali bi lahko še mnogo zanimivega o tem sejmu, zato mislimo, da je najbolje, da si sami ogledate to zanimivo razstavišče v centru našega ozemlja.

Nova elektrarna na Dravi

Podobno elektrarno kot je v Rožek — posebnost te elektrarne je v tem, da voda priteka na turbini po posebnem dovodnem kanalu oziroma prekopu — gradijo tudi v Sloveniji, med Ptujem in Ormožem. V obeh primerih gre za kanalski hidrocentrali. Razlika med obema je samo v tem, da ima rožeška samo dovodni kanal, medtem ko ima forminska (ime elektrarne po stojnici, ki se nahaja v kraju Formin) tudi odvodni kanal. Slednja je ta čas v Jugoslaviji največje gradbišče in v Sloveniji najboljše, saj se razteza na 25 km daljave.

Z deli na gradbiščih so začeli leta 1975. Vsa površina zbiralnega bazena, dovodni in odvodni prekopi in odlagalnišča odvečne zemlje in gruča se razprostira na 530 ha. Zbiralni bazen je dolg 7 km, kanal, ki vodi do strojnice in od nje pa je dolg 17 kilometrov (8,5 in 8,5 km). Preko kanala oziroma prekopa bo zgrajenih devet mostov; k tem pride še dodatni most čez Dravo.

Če bo šlo vse po načrtu bo letos decembra elektrarna že začela obratovati. Z novo elektrarno bo Slovenija zaključila gradnjo elektrarn na Dravi, ker na njej ni več prostora za nobeno novo elektrarno.

Ker se je iz Ptuja nesnaga odtekal po kanalih v Dravo, so zdaj napravili posebne zbiralnike in čistilne naprave. Nasipi bodo branili kakih 1600 hektarov zemljišč pred poplavi.

Turbine za hidroelektrarno Formin bo dobavljal „Litostroj“ iz Ljubljane, elektronske naprave pa bo oskrbel ljubljanski „Elektroprojekt“. Moč nove elektrarne bo 112 megavatov (megavat je milijon vatov); rožeška in elektrarna v Bistrici v R. imata vsaka po 80 megavatov, to pa samo na robu omenjeno zaradi lažje primerjave.

Po širnem svetu

DUNAJ. — Posebni sklad OPEC je odobril okoli 150 milijonov dolarjev za projekte, s katerimi naj bi pospešili razvoj v revnih državah „tretjega sveta“. Kot je po dnevni seji na Dunaju povedal predsednik sklada, je to del vsote 200 milijonov dolarjev, ki so jo članice organizacije držav izvoznic nafte namenile za financiranje projektov v državah v razvoju. Prihodnja seja posebnega sklada OPEC bo konec oktobra ali v začetku novembra v Kuvajtu.

BEOGRAD. — Po podatkih službe družbenega knjigovodstva se je julija znesek nepokritih izgub s 1.435 milijonov zmanjšal na 641 milijonov din, število TOZD z nepokritimi izgubami s 188 na 108, število zaposlenih v teh organizacijah pa z 32.429 na 9.882.

Čeprav je sedanji znesek nepokritih izgub po zaključnem računu za leto 1976 relativno nizek in kljub temu, da gre predvsem za manjše tozde, je neugodno dejstvo, da so izgube doslej v glavnem pokrivali s posojanjem sredstev (posojili bank, skupnimi rezervami in podobno).

SARAJEVO. — Iz obratov tovarne motorjev „Famos“ v Sarajevu bodo na jugoslovanski in tuji trg v kratkem poslali nove ladijske motorje z močjo 175 KM, ki so namenjeni velikim ladjam in trajektom in so zelo primerni tudi za pogon generatorjev v ladjedelništvu in zunaj te gospodarske panoge. Strokovno potrditev so te dni dali tudi strokovnjaki instituta „Jugoregistar“ iz Splita in s tem odprli široko pot za prodajo sarajevskih ladijskih motorjev na domačem in tujem trgu.

LUSAKA. — Iz uradnega sporočila je razvidno, da zambijsko obrambno ministrstvo „neizpodbitno dokazuje, da Smithove udarne enote pokažejo izraelski instruktorji“.

Izraelski instruktorji uporabljajo v Afriki svoje „zkušnje“, ki so jih pridobili med vojno z Arabci in ob lanskem vdoru na letališče „Entebe“ v Ugandi in so „skovali zamisel“ o kazenskih ekspedicijah teh enot proti enotam Mozambika in Bocvane, morda pa tudi Zambije.

Glavna taborišča za te vaje so v pragozdovih na desnem bregu reke Zambezi ob Zambijski meji in v vzhodni Rodeziji ob meji z Mozambikom. Vrhovno poveljstvo pa je nastanjeno okoli 60 kilometrov severovzhodno od Salisburyja.

SOFIJA. — V Bolgariji so 74. obletnico ilidske vstaje makedonskega naroda za svojo nacionalno in socialno osvoboditev zlorabili za privajanje zgodovinske preteklosti tega naroda. Na zborovanju, ki je bilo v veliki dvorani „Univerzijade“ in ga je organiziral mestni komite otečestvene fronte Sofije, je imel referat o pomenu te vstaje, kakor je bilo rečeno, v „zgodovini bolgarskega naroda“, kandidat zgodovinskih ved Konstantin Pandev. Bolgarska časopisna agencija, ki je poročala o tej uradni manifestaciji, ni objavila nobenih podrobnosti iz referata, vendar pa že sam njegov naslov dovolj zgovorno pove, o čem je bil govor.

WASHINGTON. — Pentagon je pred dnevi zahteval od ameriškega kongresa, da odobri novo prodajo orožja in vojaške opreme v skupni vrednosti 341,8 milijona dolarjev. Kupci so Izrael, Južna Koreja, Grčija, Španija in Švica.

Izrael naj bi dobil oklepna vozila in protitankovske izstrelke v skupni vrednosti 102 milijona dolarjev, Južna Koreja želi kupiti 48 helikopterjev, za kar bo plačala 53,3 milijona dolarjev. Grčija pa bo za 43,3 milijona dolarjev kupila 155 havbic in 100 izstrelkov zrak-zrak.

BONN. — Iz zveznega urada za delo v Nürnbergu so sporočili, da se je število brezposelnih v Zvezni republiki Nemčiji v primerjavi z junijem julija povečalo za 41.700 ljudi. V ZRN je brez dela 972.600 ljudi. To pomeni, da je brezposelnega 4,5 odstotka aktivnega prebivalstva te države. Na novo so odprli 256.700 delovnih mest, kar je približno 2 odstotka manj kot prejšnji mesec.

Predavanje predsednika ZKP na Taboru Dobrla vas

V okviru iniciative „Camp Eberndorf — Tabor Dobrla vas“ je imel predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prusnik-Gasper predavanje o protifašističnem boju v letih 1935 do 1945, katerega v celoti objavljamo.

Organizirano protifašistično gibanje na Koroškem, zlasti v velikovškem okraju, je med takratno mladino zajelo tako obsežnost, da so bile oblasti prisiljene s sodnijskimi represalijami poseči v dogajanje. Tako je 19. avg. 1935 bil izveden proces proti štirim slovenskim antifašistom iz Zelezne Kaple. Eksemplarične kazni — pet let težke, poostrene zaporne kazni — pa niso mogle zadušiti protifašističnega duha med koroškimi slovenskimi mladinci. Ko smo bili leta 1936 pomiloščeni (tudi nas je zajela amnestija) smo se takoj zopet organizirali in nadaljevali s tajnimi sestanki in v globoki ilegali vršili propagando proti vojni. Politično osveščeni del koroških Slovencev se je globoko zavedal, da pomeni fašizem vojno. Ta protifašističen duh je, kakor že povedano zajel predvsem slovensko mladino vsega velikovškega okraja in del celovškega, Borovlje in Seles. Zaradi tega ni slučaj, da so slovenski fantje že po enem letu Hitlerjeve zasedbe Avstrije leta 1939 začeli bežati iz nemške vojske in se skrivali po domačih gozdovih ali šli v Jugoslavijo. Ti prvi uporniki so bili pozneje, ko je bila Jugoslavija okupirana od Hitlerjeve vojske, prvi ki so zamenili oborožen boj tudi na Koroškem.

14. in 15. aprila 1942 je bilo na Koroškem izseljenih preko tristo slovenskih družin. Štiri mesece potem sta prišla na Koroško, v okolico Zelezne Kaple, dva izkušena partizana, aktivista OF in začela ustanavljati protifašistične odbore OF.

Vzporedno s to politično akcijo, je partizanski Kranjčev bataljon manevriral po severni Gorenjski in južni Koroški in se 16. avgusta 1942 spopadel v Robežah nad Apačami z Hitlerjevimi SS-ovci. Torej, na Koroškem so začele pokati partizanske puške že štiri mesece po izseljevanju koroških Slovencev. Prva omenjena aktivista OF Janez Zupanc-Johan, doma iz Obirske pri Zelezni Kapli in Stane Mrhar, doma iz Sentvida pri Ljubljani, oba partizana iz leta 1941 sta politično organizirala in budila Koroške Slovence k odporu proti Hitlerjevi Nemčiji, Kranjčev bataljon s svojo uspešno vojaško akcijo v Robežah, kjer je padlo devet SS-ovcev, pa je bil koroškim Slovcem signal za nadaljnje oborožene akcije proti Hitlerju.

Prvi odbor OF je bil ustanovljen avgusta 1942 pri Tavčmanu v Lobniku. Prvi oboroženi spopad slovenskih partizanov na Koroških hleh tudi avgusta 1942.

Tako se je začel tudi na ozemlju tretjega rajha v takratni Ostmarki vojaški odpor proti Hitlerjevi Nemčiji. Sovražstvo proti nacistični Nemčiji, katero je dozorelo v skrajnosti z izseljevanjem koroških Slovencev iz rodne zemlje, to sovražstvo so nesli s seboj tudi slovenski fantje, ki so bili nasilno mobilizirani v nemško vojsko. Videli bomo, da so bili prav ti slovenski fantje pozneje bogat rezervoar iz katerega so črpale nastajajoče koroške partizanske edinice svoje vojaško kvalitete borbe. Eden prvih je bil France Pasterk-Lenart, ki je šel v partizane že oktobra 1942. Ko je bila v zimi 1942-1943 ustanovljena prva koroška partizanska četa, nas je bilo v njej samo dvanajst borcev. Marca 1943 je bil formiran že prvi koroški bataljon, kateri je šel ob prvi konferenci OF za Koroško 12. maja 1943 že preko tristo partizanov. Slovenski fantje, Korošci, so vedno pogostje zapuščali nemško vojsko. Tako smo samo v Beli pri Zel. Kapli julija 1943 v enem dnevu šestnajst fantov vključili v partizane. In prav v Beli je tudi hiša, ki je dala sedem partizanov. Pri Stegarju smo dali partizansko ime pri Cvedru.

Ne samo v goratih in hribovitih predelih Koroške, kjer živijo Slovenci, so se fantje vključevali v partizane, tudi iz doline so vedno pogostje prihajali v vrste borcev za svobodo. Tako je samo Rojakova hiša v Sentvidu v Podjuni dala tri partizane. Medtem ko je iz Stegarjeve hiše padel en partizan, štirje so partizanski invalidi, so Rojakovi vsi trije padli za svobodo v borbi proti fašizmu.

Že leta 1943 so imeli na Koroškem vojaške akcije trije partizanski bataljoni in iz teh bataljonov se je formiral konec leta 1943 Vzhodnokoroški odred. Pozneje se je formiral tudi Zapadno koroški odred, kjer je delal narodni heroj Matija Verdnic-Tomaž. Višek vojaške partizanske organizacije je bila Koroška grupsa odredov, ki se je jeseni 1944 razformirala v Koroški odred, kateri je s pomočjo 14. divizije in IV. armije osvobodil maja 1945 vse ozemlje na katerem prebivajo že 1400 let Slovenci. Izbojevana je bila prva zmaga slovenskega ljudstva v vsej njegovi dolgi zgodovini. Do tega časa so bili slovenski fantje vsa stoletja hrana za topove, v boju proti interesom slovenskega naroda.

Pokazal vam bom pozneje dia slike, katere sem sam posnel, ki prikazujejo tisto ozemlje, kjer so se vodile krvave borbe koroških partizanov z nacistično policijo in SS-ovskimi oddelki. Videli boste partizanske spomenike in spominske plošče v čast in spomin padlim borcem za svobodo. Videli boste štirideset nagrobnih pomnikov, kjer počiva na štiridesetih pokopališčih nad

petsto partizanov. Zemljevid nam kaže sliko, kje vse so bile bitke koroških partizanov z nemškimi enotami. In znano je, to poudarjam zlasti zaradi tega ker današnje oblasti ne vedo, kje koroški Slovenci živimo in delamo, da se partizanska vojska lahko razvija in drži samo na tistem ozemlju kjer je ljudstvo z njo, kjer jo le-to podpira s prehrano, z obveščanjem o premikih sovražnika in kjer ji avtohtono ljudstvo nudi tudi živi borbeni material, to so sinovi in bratje, ki so šli prostovoljno v partizane na tem ozemlju.

Naj povem v zvezi z današnjo stvarnostjo na Koroškem tudi to, da so prav koroški partizani, njih doprinos v oboroženem boju proti Hitlerjevi Nemčiji in njih žrtvovanje pripomogli Avstriji, da je dobila po sklepih Moskovske konference, kjer je bilo rečeno, da bo vsaka država v toliko svobodna, v kolikor bo sama prispevala k uničenju nacistične Nemčije, status napadene države. Samo našim ogromnim žrtvam se mora Avstrija zahvaliti, da je dobila status žrtve nacizma in da ji ni bilo treba plačevati, kot Nemčiji, vojnih reparacij. Če se tega zavedamo, če upoštevamo to zgodovinsko resnico, potem se moramo zaskrbljeno vprašati, kje je morala avstrijskih državljanov, ko nam krajejo naše ozemlje, naše pravice, ki so zajamčene v avstrijski državni pogodbi s členom sedem. Saj prav člen 7 je naša s krvjo priborjena pravica in naša lastnina. Treba se je zavedati, in treba je vedno zopet glasno poudarjati, da smo za našo osvoboditev in za osvoboditev Avstrije žrtvovali toliko življenj, da je v zgodovini le malo narodov kateri bi toliko žrtvovali za svojo svobodo za svoj obstoj. To pa podkrepiti s številkami. Na ozemlju velikem samo 2300 km², je partizanska vojska vezala dve diviziji nemške oborožene sile. Zavezniške fronte so bile tako razbremenjene zaradi koroškega partizanstva za 15.000 nemških vojakov. To moramo koroški Slovenci vedno zopet poudarjati, ko bomo boj za dosego pravic zajamčenih v členu 7.

Kje je morala in kje je kultura avstrijskih državljanov, ko naenkrat ne vedo kje prebivamo Slovenci v Avstriji. Kje je morala, da ustvarjajo zakone in sosvete brez sodelovanja koroških Slovencev? Kje je humanizem miroljubne ere pri avstrijskih državljanjih, da lahko brez vsega prezrejo zgodovino naroda, ki je tako ogromno žrtvoval za svoj obstoj? In trostranski sklepi? Kdo jim da moralno pravico, da po Hitlerjevem receptu vodijo politiko na Koroškem po svoji glavi v kateri živi še isti duh ki ga jim je vcepil Hitler? Kako izgleda ta njihova demokracija, ko močnejši diktira šibkejšemu?

Pregled jugoslovanskega filmskega ustvarjanja

Tito o jugoslovanski filmski umetnosti

Zadnji teden se je v Pulju končal 24. festival jugoslovanskega igranega filma, ki je v bistvu zadovoljil občinstvo in kritiko. To je pomembno zlasti v času, ko povsod drugje, posebno pa še v zahodni Evropi, govorijo o krizi filmskega ustvarjanja in stojijo pred dejstvom, da so kinematografske predvalne dvorane prazne. Vendar se tudi v zahodnih državah Evrope filmska situacija zboljšuje: to gre roko v roki s spoznanjem, da se morajo filmski ustvarjalci spoprijeti z družbeno-političnimi vprašanji in s socialno problematiko današnje družbe. To pa velja seveda tudi za jugoslovansko filmsko dejavnost, ki se je v zadnjih letih preveč ravnala po zahodnoevropskih modelih, če le pomislimo na Petrovičev konterrevolucionarni film, ki je bil predvajan samo v državah zahoda, „Mojster in Margareta“.

Predsednik SFR Jugoslavije in Zveze Komunistov Jugoslavije Tito, je k problematiki jugoslovanskega filma zavzel v reviji „Filmska kultura“ vrsto zanimivih stališč in podal važne smernice za razvoj filmske ustvarjalnosti. Med drugim je predsednik Tito dejal: „Jugoslovanski film je nastal med revolucijo. Razvijal se je v naši socialistični skupnosti, ki je tudi za umetnost dajala, kolikor je mogla. Od prvih pionirskih korakov do naših dni je naš film dosegel velik napredek. Film se je posebej prizadeval za prikaz velike epopeje narodno-osvobodilnega boja. Posneli smo več dobrih filmov o vojni in revoluciji, ki so imeli močan vpliv na mlade ljudi. Res je, bili so tudi spo-

gru, ne pa zapiranja v ozke stanoške in podobne okvire in interese. Pri tem ima veliko vlogo marksistična kritika, smela in odkrita, ki se ne bo ukvarjala samo z estetskimi analizami in ne bo delala po abstraktnih kriterijih, ločeno od družbenih gibanj in dejanskega življenja. Ne smemo zapirati oči pred negativnimi pojavi, ki so še vedno pri filmu, na primer tehnomanjevske težnje, skupinsko lastniški odnosi, klani, malomeščanska miselnost, vulgarni komercializem ipd.“ Tito je zaključil: „V tem smislu pričakujem od naših filmskih ustvarjalcev kakor tudi od drugih umetnikov dobre prispevke s sodobnimi družbenimi temami. To ne pomeni, da tudi filmi iz narodno-osvobodilnega boja in iz zgodovine nasploh ne morejo imeti sodobnega človeškega sporočila. Vendar — naj gre za to ali ono tematiko, bistveno je, da se ustvarja dober film, ki bo tudi močno umetniško doživelje ter vsakič ena spodbuda več našim skupnim gibanjem naprej. Našim filmskim delavcem, katerih stvaritve spremljam, želim veliko uspeha pri ustvarjalnem delu.“

V torek zadnjega tedna pa so kritiki podelili nagrade puljskega filmskega festivala, „arene“, ki jih imenujejo tudi jugoslovanske oskarje. Izбира je bila dokaj težka, saj se je kritiki predstavilo veliko številu dobrih filmov. Kot najboljši film preteklega leta je bil nagrajen z zlato areno film „Ne sklanjaj se ven“ v režiji Žižića, sledila pa sta Vukotičeva „Akcijski šladion“ (kateri je pohvalil tudi predsednik Tito) in Karaklajičev film „Ljubzensko življenje Budimira Trajkovića“.

Kot najboljša filmska igralka pa je zlato areno zopet odnesla Slovenka Milena Zupančičeva za vlogo v filmu „Karolina Žašler“. To je že njena tretja nagrada v Pulju po „Cvetju v jeseni“ in „Idealistu“.

Upati je samo, da nam bodo tudi v Avstriji dostopni ti nagrajeni jugoslovanski filmi, namesto da nas naprej dolgočasijo s komercialnim gnojem pod geslom „Gejodelt wird in Unterhosen“ ipd.

Jugoslovanska lirika v španščini

V Limi, prestolnici Peruja je nedavno izšla antologija jugoslovanskih pesnikov pod naslovom „Poetas contemporaneos de Yugoslavia“. Zbirko je pripravil in pesmi prevedel Argentič Juan Octavio Prenz. Priren je bil dalj časa v Argentini profesor na filozofski fakulteti za literarno teorijo v Buenos Airesu in za špansko filologijo v La Plati; zdaj pa je lektor španskega jezika na beograjski univerzi.

Prenz je za svojo antologijo spisal kratek uvod o jugoslovanski družbeno-politični ureditvi, o raznovrstnosti jugoslovanskih jezikov in kultur. Posebno še omenja vlogo bratov Cirila in Metoda. Pri Slovincih omenja Napoleonov vpliv, iliristična prizadevanja za enoten južnoslovanski jezik in Franceta Prešerna kot največjega slovenskega pesnika. Nadalje poudarja Prenz v uvodu važnost ustanovitve federativne jugoslovanske države, ki je šele omogočila popolni in svobodni razcvit kulture jugoslovanskih narodov. Kot najvažnejše zastopnike medvojne literature pa omenja Prenz poleg nobelovega nagrajenca Iva Andriča tudi Slovenca Prežihovega Voranca.

Med sodobnimi jugoslovanskimi poeti, ki so zastopani v „Poetas contemporaneos de Yugoslavia“ so tudi nekateri Slovenci, in sicer: Ciril Zlobec, Lojze Krakar, Karolj Aca, Janez Menart in Gregor Strniša.

Večinoma so pesniki predstavljeni s tremi pesmimi in seveda tudi s kratkim življenjepisom. Vsekakor si jugoslovanska literatura utira pot po celem svetu.

Kurilski otoki jabolko spora

V zadnjih časih se (še posebno v meščanskem tisku) veliko razpravlja o nesoglasjih med Moskvo in komunističnimi partijami zahodne Evrope. Glede tega je še posebno aktualen primer španske partije in njenega voditelja, primer ki te dni polni stolpce dnevnega tiska. Nekaj podobnega, namreč spor med dvema komunističnima strankama, pa doživljamo tudi na Dalji. Vzhodu, kjer pa ne gre toliko za ideološki spor, pač pa za nekaj povsem drugega in kjer je japonska KP zavzela povsem logična stališča, Moskva pa vztraja pri svojem. Pri tem pa žanjejo svoje rezultate meščanske stranke.

Na Japonskem, kot je znano, je bivšim režimom in sedanjim oblastnikom uspelo ustvariti v ljudstvu globoko zakoreninjeno antikomunistično razpoloženje. Zato je tudi razumljivo, da meščanski tisk obravnava poteze KP Japonske na svoj način, seveda vedno sovražno, vedno z viška. Tokrat pa se je japonski meščanski tisk „spreobrnil“ in je polemiko med KP Japonske in KP Sovjetske zveze glede Kurilskega otočja izkoristil za „državne interese“ in posredno „uveljavil“ komunistično partijo. Seveda le začasno in le toliko, kolikor je bilo in je v interesu meščanske družbe. Odgovor, ki ga je Moskva dala japonskim komunistom glede njihovega stališča do Kurilskih otokov, je japonski meščanski tisk spreminil v „državno noto“. Japonska KP, ki je sicer šibka, je v tem primeru postala kot nekakšna državna stranka. Takšno „izenačevanje“ države s komunistično partijo predstavlja logičen poskus, da se partiji najprej nekaj prizna, nato pa odvzame vse, celo njena identiteta.

Podobno kot so napravile ostale stranke in sama vlada so se japonski komunisti v sporu s Sovjetsko zvezo glede Kurilskih otokov že pred leti zavzeli za to, da naj SZ Kurilsko otočje vrne Japonski, ker je to japonska last. Konec preteklega meseca so japonski komunisti to svoje stališče ponovili v svojem „odprtem pismu“ sovjetski partiji. Toda Moskva je v „Pravdi“ sporočila japonskim komunistom, da Kurilski otoki, niso nikakršen sporen teritorialen problem“, ker da je to sovjetska zemlja, hkrati pa so v Moskvi obtožili japonske komuniste, da „s svojimi zahtevami podpirajo japonski nacionalizem, šovinizem, imperializem“.

Največjo pozornost v odgovoru „Pravde“ je pritegnil tisti del, v katerem vodilni sovjetski list očita japonskim komunistom njihovo „nerazredno stališče“, ker se zavzemajo za to, „da se del ozemlja socialistične države odcepi in priključi kapitalistični deželi“. Podpredsednik KP Japonske Koichiro Oeda je v „Pravdi“ odgovoril, da nacionalne samoodločbe niso v ničemer odvisne od tega, ali je država socialistična ali kapitalistična. Pri tem je tudi dodal, da „razredna ali nerazredna stališča“, ki jih omenja moskovska „Pravda“ hudo zaudarjajo po nekdanji politiki. In prav ta del polemike med moskovskim vodstvom in vod-

stvom japonske KP je japonski meščanski tisk izkoristil, da bi sicer logično stališče komunistične partije izkoristil proti japonskim komunistom. Japonski meščanski tisk se zaveda, da bi to dosledno stališče japonskih komunistov moglo KP Japonske veliko koristiti. Ker so japonske meščanske stranke in še posebej njihova vodstva hudo nedosledna, je dosledno in tudi odločno stališče japonskih komunistov imelo precej odmeva med japonskim ljudstvom. In tega so se v določenih krogih zbal. Posebno v predvolilni kampanji. Predsednik KP Japonske je v svojih predvolilnih govorih začel poudarjati samobitnost in samostojnost japonske KP. Pri tem mu je odlično služilo stališče do zadeve Kurilskih otokov in je pri tem izjavil, da obstajajo dokumenti o razgovorih med KP Japonske in KP Sovjetske zveze, v katerih je rečeno, da je Sovjetska zveza že obljubila vrnitev Kurilskega otočja Japonski. Ker pa bi mogli v tem primeru biti komunisti nekakšna predhodnica v boju za „nacionalne interese“, so odgovor Moskve na „odprto pismo“ japonskih komunistov spremenili že v nekakšen uradni odgovor Moskve Japonski. Seveda so negativni odgovor Moskve ocenili kot „državno noto“, to se pravi kot protest.

S to odkrito in javno polemiko med KP SZ in KP Japonske je povsem logično, da si japonski komunisti utrjujejo položaj v japonski javnosti. To je posebno očitno meščanskim strankam, ki začenjajo izgubljati položaje v industrijskih središčih. KP Japonske je bila dolga leta na zatožni klopi ker so jo prav iste sile obtoževale, da služi tujim interesom, seveda najprej Moskvi, nato Pekingu in spet Moskvi. Zato je bila borba japonskih komunistov za uveljavitev težavnejša, današnje nje-

no stališče pa popravlja položaj japonskih komunistov v japonski javnosti.

Logično je torej, da je treba naraščajoči vpliv komunistov „paralizirati“ in odtod trditi, da „Pravdin“ odgovor japonskim komunistom ni odgovor njim samim, pač pa japonski vladi, japonski državi. Ugledni časnikar japonskega dnevnika „Jomijuri Shimbun“ Hanshu Techo je s tem v zvezi zapisal: „Nedavni spor med japonskimi in sovjetskimi komunisti nam pove, da se komunistična ideologija ne more povzpeti iznad rase, iznad naroda, iznad države in to niti tedaj, ko poziva na solidarnost in enotnost delavcev vsega sveta.“

Ker tudi sam priznava, da je polemika med dvema komunističnima partijama vendarle koristi komunistični partiji Japonske, ter dokazuje, da ta partija „ni lutka sovjetske komunistične partije“, zaključuje svoja izvajanja s tem, da bi Sovjetska zveza zavzela isto „zelo arogantno stališče nasproti Japonski tudi v primeru, če bi na Japonskem prevzela oblast komunistična partija“.

Tudi če ne vzamemo v poštev tega, kdo ima glede Kurilskih otokov prav, Japonska ali Sovjetska zveza, je gotovo, da samostojno stališče KP Japonske do KP Sovjetske zveze predstavlja novost, ki bo imela večji odmev med japonskimi množicami. Jasno je, da bi bili vrhovi japonskih meščanskih strank bolj zadovoljni s „staro“ japonsko partijo, ker bi jim „nova“ mogla v precejšnji meri motiti sedanjí mir, v katerem so počeli, kar so hoteli. Samo ob sebi se razume, da rezultati samostojnosti in neodvisnosti ne bodo prišli tako naglo do izraza, toda nekega dne je bilo treba začeti in primer Kurilskih otokov je bil verjetno najpovoljnejši.

VABIMO VSE K SODELOVANJU — SODELUJTE VSI — VABIMO VSE K

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA
R A Z P I S U J E

nagradni natečaj

kabaretističnih tekstov, ki obravnavajo v satirični, zbadljivi, ironični ali kritični obliki situacijo okrog avstrijske manjšinske politike (Tafelsturm, posebno štetje itd.) Možne oblike so soneti, protestne pesmi, skeči, satirični dialogi, litanije, vici, ironizirane novinarske reportaže, zbadljivi teksti na račun različnih izjav avstrijskih politikov, karikature (tudi samo ideja), kabareti ali različni prizori, humoristično predavanje — skratka oblika kritično humoristične izpovedi je prepuščena vsakemu posamezniku. Omejitev glede dolžine ni.

VSI PRISPEVKI BODO PRIMERNO HONORIRANI!
PET NAJBOLJŠIH PRISPEVKOV PA TUDI NAGRAJENI!

Vsi prispevki pa bodo poleg tega še na posebni prireditvi bodisi uprizorjeni, prebrani oz. predstavljeni širši publiki.

Podrobnejše informacije dobite po telefonu štev. 32 5 50 (SPZ Celovec). Prispevke pa pošljite do 30. septembra 1977 na naslov: Slovenska prosvetna zveza, Gasmetergasse 10, 9020 Celovec.

VABIMO VSE K SODELOVANJU — SODELUJTE VSI — VABIMO VSE K

Leto 1978 v znamenju Otona Župančiča

Lansko leto so slavili Slovenci stoletnico rojstva velikega pisatelja Ivana Cankarja. Po celi Sloveniji in na območjih narodnih manjšin so priredili manifestacije in kulturne prireditve v spomin svojega velikega kulturnega delavca.

Toda Ivan Cankar ni bil edini pomembni kulturni delavec in umetnik svojega časa. Vsaj trije poleg njega so ostali nesmrtni del slovenske kulture: Dragotin Kette, Josip Murn-Aleksandrov in Oton Župančič, ki jih danes štejemo h krogu Slovenske moderne. Kette in Murn-Aleksandrov sta kljub rane smrti zapustila pomembno kulturno dediščino. Župančič pa se je povzpela naprej nad moderno ljo do socialističnega realizma in ga poleg Prešerna lahko imenujemo največjega slovenskega poeta. Rodil se je leta 1878 v Vinici v Beli Krajini. Vzrok dovolj, da se slovenski narod prihodnje leto spominja svojega velikega kulturnega delavca, poeta, pisatelja, prevajalca, dramatika, politika in kritika. V času narodnoosvobodilne borbe je Župančič kot eden izmed prvih pozval na oboroženi upor proti nacističnemu okupatorju, ker se je zavedal, da mora tudi kot pesnik doprinesiti svoj delež k osvoboditvi naroda. Najlepše in najudarnije je to zamisel iz-

povedal v svoji pesnitvi „Veš, poet, svoj dolg?“. Takrat je Župančič tudi spoznal, da ni narodne osvoboditve brez socialne; da mora parizanska borba tudi obračunati s sistemom izkoriščanja človeka po človeku. Vzor in vzgled je videl v Leninovi oktoberški revoluciji, katero je opisal v pesmi „Pomlad v oktobru“. Po vojni pa se je živo zanimal tudi za usodo nas koroških Slovencev in „se spomnil Zale na kolenih in (bil) spel upov je ognjenih, ker vem, naj pride kar že koli, za nas še zvesta Zala moli“ („Miklova Zala, Marici Zwitterjevi v spomin“). Druga nepozabna dela pa so ep „Duma“, drama „Veronika Deseniška“ in seveda njegov „Ciciban“.

Za proslavljanje Župančičeve stoletnice rojstva se je pri Republiški konferenci SZDL ustanovil poseben odbor pod vodstvom Mateja Bora. V njem sta zastopana tudi dva koroška Slovenca, in sicer predsednik SPZ Valentin Polanšek in dr. Franci Zwitter. Sklepna proslava naj bo junija 1978 v Župančičevem rojstnem kraju na Vinici.

Udeležimo se tudi mi koroški Slovenci in zlasti vsa naša prosvetna društva proslav v spomin našega velikega pesnika Otona Župančiča!

Lepo uspel kulturni večer v Bilčovsu

Kulturni večer v soboto 8. avgusta je bila prireditev na katero smo res lahko ponosni. Bil je večer, ki je domačinom kakor tudi med nami bivajočim gostom, ki letujejo v naši občini oziroma okolici, prikazal pravo sliko o kulturni dejavnosti našega domačega prebivalstva.

Naše Slovensko prosvetno društvo „Bilka“, ki je bilo prireditelj te lepo uspele prireditve, obhaja letos 65 let svojega obstoja. Iz tega sledi, da so že naši predniki, ki so bili ustanovitelji društva, vedili kaj nam društvena dejavnost pomeni. Danes moramo priznati, da je društvo v teh letih marsikaj doprineslo k ohranitvi naše narodne skupnosti in da kljub stalnim poskusom, da naš narod potujčijo, to le še ni uspelo. Še sta se ohranila med nami ljubezen in ponos do naše domačnosti in do tiste drage in svete domače besede, katero nam je naša mati položila na jezik in srce. S tem napotilom, da moramo biti zvesti svojemu narodu in materinemu jeziku pa ni rečeno, da ne smemo spoštovati jezika sosedu ali drugih narodov, nasprotno, kdor nesebično ljubi svoj jezik, ta spoštuje tudi jezik sosedu in drugih narodov. Žal pa nekateri ljubezen do svojega materinega jezika izrabljajo v sovraštvo do jezika sosedu. S to skrajno nazadnjaško miselnostjo pa koroški Slovenci k sreči nismo obremenjeni. Mi imamo v tem pogledu že od nekdaj na-

prednejše poglede. V teku zadnjih desetletij našega društva se je seveda tudi mnogo spremenilo v našo škodo. Kolikim našim sorojakom bi njih matere danes že lahko zaklicale iz groba: „sin, hčerka, ne izneveri se mi, ohrani mi zvestobo in ljubezen.“ V tej plemeniti materini želji pa je hkrati tudi še druga želja — „ne sovraži svojega sočloveka, bodi mu prijatelj in pomočnik, tako boš delal za mir in

POZORI

Vsi, ki bi se radi naučili kakršnegakoli instrumenta, javite to SPD „Edinosti“ v Pliberku do 15. avgusta 1977.

Informacije in prijave pri odbor-
nikih Slovenskega prosvetnega dru-
štva „Edinosti“ v Pliberku ali pisme-
no na naslov SPD „Edinosti“, 9150
Pliberk, v roke Jožku Hudlu.

razumevanje na tem lepem koščku avlohtone slovenske zemlje.“ V tem smislu se je odvijal tudi program letošnjega kulturnega večera, katerega je otvoril predsednik društva Toni Schellander.

Na programu je bil nastop obeh domačih pevskih zborov in popevkarice Magde Koren iz St. Jakoba v Rožu. Mešani zbor, ki ga vodi Valentin Kapus je iz mladih grl iz-
vabil prekipajoče melodije — predvsem narodne, ki jih je števil-

na publika nagradila z navdušeni-
nim aplavzom. Povezavo med pe-
smimi je zelo posrečeno imela Ani-
ca Gasser. Nato je nastopil moški
zbor pod vodstvom Joška Boštjan-
čiča in zapel več pesmi v obeh
deželnih jezikih. Mladi dirigent je
ponovno pokazal spretnost, znanje
in kontakt s pevci. Večina pesmi je
bila iz bogatega zaklada našega
koroškega skladatelja Pavla Ker-
njaka. Povezavo pri moškem zboru
je imel predsednik Toni Schellander.
Tudi moškemu zboru gre vse
priznanje, saj prepričljivo kaže vo-
ljo in ljubezen vseh pevcev do na-
še slovenske pesmi. Sodba vseh
navzočih je bila, da ima zbor ve-
like možnosti in bodočnost pri go-
jitvi lepe slovenske pesmi.

Popevkarica Magda Koren, ka-
tere pesmi so že posnete na plošči,
pa je prvič nastopila tudi v Bilčov-
su. Seveda smo bili zelo radovedni,
kaj nam bo mlada in živahna pev-
ka predvajala. Prijetnemu zvoku
kitare se je pridružil čisti ljubki
glas, ki je takoj pritegnil pozornost
številne publike. Z veseljem lahko
ugotovimo, da naša majhna sku-
pina Slovencev na Koroškem raz-
polaga s takšnimi talenti, ki se z
lahkoto morejo kosati s podobnimi
talenti večinskega naroda, čeprav
imajo le-ti boljše možnosti izobil-
kovanja svojih talentov. Pevki
Magdi Koren kakor tudi domačim
nastopajočim pevkam in pevcem
izrekamo naše čestitke z željo: bo-
dite trdni in še mnogo nadaljnjih
uspehov. Za dobro voljo in ples
pa je nato poskrbel instrumentalni
ansambel iz Tržiča. Ne nazadnje
moramo poudariti, da je bila prire-
ditev v obeh deželnih jezikih. Ker
je bilo na prireditvi tudi mnogo
gostov, ki so na letovanju na sonč-
nem južnem Koroškem, je pomen
tega kulturnega večera še večji, saj
se na tašnih in podobnih prire-
ditvah lahko na lastne oči pre-
pričamo, da Slovenci nismo to, za
kar nas radi naši narodni sovra-
zniki ožigosajo — ekstremisti, nacio-
nalisti ipd. — temveč da smo kul-
turno ljudstvo, ki ljubimo svoj na-
rod in spoštujemo vsakogar, ki ima
z nami poštene namene.

Dušan Pirjevec-Ahac umrl

V Ljubljani je prejšnji četrtek
umrl dr. Dušan Pirjevec-Ahac, red-
ni profesor za svetovno književnost
na filozofski fakulteti ljubljanske
univerze, sodobni literarni teoretik,
publicist, filozof, kritiki in urednik.
Dušana Pirjevca-Ahaca, ki je do-
ka-
kal komaj 56 let, poznamo kot vo-
dilnega vojaškega in političnega
funkcionarja, ki se je v zadnji vojni
boril na skrajnih narodnostnih mejah
slovenskega ozemlja na Primorskem
in na Koroškem. Pri nas na Ko-
roškem je bil od leta 1943 naprej
in je imel funkcijo političnega sekre-
tarija KPS za Slovensko Koroško.
Ahačeva revolucionarna narava, nje-
gove dotedanje partizanske izkušnje
(bil je že od leta 1941 v partizanih)
in njegova politična erudicija so vta-
ke v najpomembnejše uspehe tega
razgibanega obdobja zgodovine Slo-
vencev na Koroškem. Tudi po vojni
je Ahacu ostala Koroška v prijetnem
spominu, kar je lepo izpovedal v
dragocenem prispevku v članku z
naslovom „Ob 30-letnici Tomaževe
smrti“. Nesebično je našemu koro-
škemu partizanu in narodnemu he-
roju Tomažu Verdniku pripisal tra-
siranje temeljnih prvin politične stra-
tegije in taktike antisfašističnega in
političnega delovanja ter življenja na
Koroškem v času NOB.

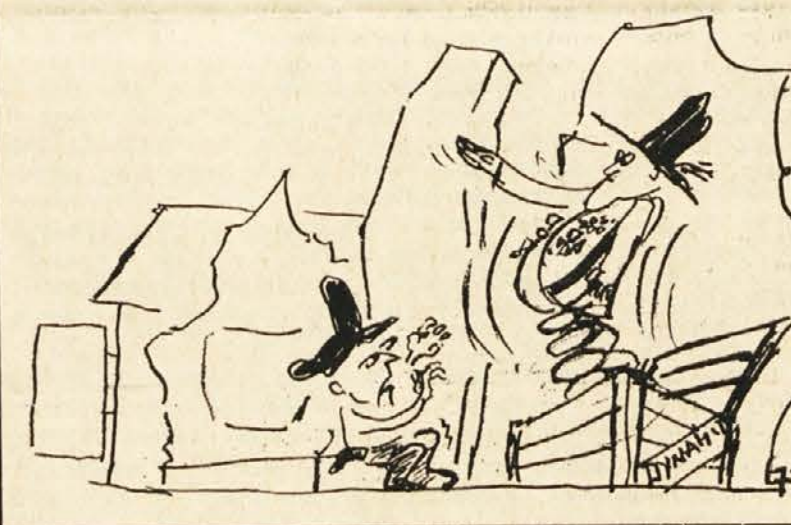
Od sošolca in bojnega tovariša se
je v pretresljivih besedah poslovil to-
variš Pavel Zavcer-Matjaž, ki je v
pretresljivem nagovoru orisal lik tega
velikega borca proti fašizmu in ugo-
tovil, da se je z Ahačovo smrtjo za
koroške partizane odprla velika vr-
zel, katero bo težko zapolniti.

SLOVENJI PLAJBERK

Minulo soboto zvečer je bilo v gostilni pri Šašelnu v Slovenjem
Plajberku družabno srečanje prosvetašev iz Borovelj skupno s plajber-
škimi prosvetaši. V prijetni družabnosti ob jedi in pijači ter ob
veselih zvokih instrumentalnega ansambla „Drava“ iz Borovelj, je ve-
selo potekalo srečanje pod košato Šašelnovo lipo, ki je v svojih
dolgih letih že mnogo videla in tudi prestala — viharje, grom in blisk,
podobno kot naše slovensko ljudstvo v ujmi številnih vojn in drugih
homatij, s katerimi je naše ljudstvo stalno soočeno.

Srečali so se torej tisti slovenski prosvetaši, ki nosijo največje bre-
me kulturnega dela tako v Slovenskem prosvetnem društvu Borovlje,
kakor tudi v SPD „Vrtača“. Ob tej priložnosti so naši kulturni de-
javniki delali obračune o preteklem delu in delali načrte za prihodnost.
Čeprav trenutno časi za našo narodno skupnost niso rožnati, pa je
optimizem naših ljudi odličen in se kaže v tem, da bodo v prihodnosti
svoje kulturno-prosvetno delo še poživili, kajti že letos so bili zabele-
ženi lepi uspehi in to celo v boroveljski mesni dvorani. Tega prirčne-
ga srečanja se je na povabilo boroveljskih in plajberških prosvetašev
udeležil tudi predstavnik Slovenske prosvetne zveze. Kulturni delavci
obeh sosednjih društev so prišli tudi do zaključka, da je po trdem
delu treba včasih tudi spreči in se malo poveseliti ter da je tak način
srečevanj koristen in posnemanja vreden.

Vprašanje tedna?

PSINJA VAS

V soboto dne 6. avgusta je pre-
minut Janez Wieser p. d. Pavrov
oče v 83. letu svojega življenja.
Rajni Wieser je bil zvest sin sloven-
skega naroda. V mladih letih je bil
navdušen igravec, starejši ljudje se
dobro spominjajo, kako dovršeno
je podal vlogo Serajnika v „Miklo-
vi Zali“, sploh se je posebno iz-
kazal v neštetih karakternih vlogah.
Bil je vnet tamburaš in je zelo
aktivno deloval pri kulturnem delu
prosvetnega društva v St. Janžu.
Ker je bil zaveden Slovenec je bil
aprila 1942 z družino izseljen v
Nemčijo, šele ko je bil konec naci-
stične strahovlade, se je po treh
letih, treh mesecih in treh dni vrnil
na svojo izropano domačijo. Za-
grizeno se je zagnal v delo in ob-
novil svoj dom, ki je že stoletja
v posesti njegove družine. Kljub
težkemu delu za dobrobit svoje
družine je še vedno našel čas, da
je kot odbornik deloval pri naših
gospodarskih ustanovah, pri Živi-
norejski zadrugi, Kmečko-gospo-
darski zadrugi in Posojilnici.

Kako je bil priljubljen je poka-
zal njegov pogreb v ponedeljek
popoldne. Ogromna množica po-
grebcev ga je spremljala na nje-

govni zadnji poti od hiše žalosti v
Psinji vasi na pokopališče v St.
Janžu. Ker smo pred 14 dnevi ne-
nadno zgubili našega župnika g.
Vošnjaka je žalne obrede opravil
g. Škorijanc iz sosedne župnije
Sveč. V imenu zveze Slovenskih iz-
seljencev se je od rajnega ob od-
prtem grobu poslovil Janko Ogris.
Moški zbor se je na domu in po-
kopališču z ganljivimi žalostinkami
poslovil od dragega rajnega.

Dragi Janez, bodi Ti domača
zemlja, ki si jo tako ljubil, lahka.
Žalujemo svojcem naše iskreno so-
žalje.

Slovensko prosvetno društvo
„Jepa-Baško jezero“ vabi na

KONCERT
VESELIH PLANŠARJEV

v petek 12. avgusta 1977 ob
20.15 uri v kulturnem domu v
Ločah. Predprodaja vstopnic:
Joško Wrolich, tel.: (0 42 54)
21 42.

Vsi prisrčno vabljeni!

PISMO BRALCA:

O dogodkih v Dobrli vasi

Prejšnjo nedeljo je občina Dobrila vas
praznovala 25-letnico svojega obstoja
tržne občine. Ta občina je po prvotni
zakonodaji na podlagi novega zakona o
manjšinah (Volksgrupengesetz) izključno
nemška občina. Tako se je tudi izjavil
tamkajšnji občinski odbornik in deželno-
zborni poslanec Uster, ki se je sklice-
val na novi zakon, ko je sprva odklanjal
sodelovanje slovenskega društva ob pro-
slavi. Šele po ostrih protestih slovenske-
ga mandatarja v občini so se tamkajšnji
mandatarji spoprijaznili z idejo, da bi tu-
di Slovenci zapeli kakšno pesem.

Da je na nedeljski slavnosti govoril
tamkajšnji župan tudi slovensko, ni sad
kakšne spremembe v koroški stvarnosti na-
pram Slovincem, marveč zgolj taktika.
Kajti na eni strani so skušali s tem za-
dostiti protestom tamkajšnjih Slovencev
in tako ustvariti videz enakopravnosti, na
drugi strani pa bo neenakopravnost v
vsakdanjem življenju ostala. Ostala bo ne-
demokratska miselnost napram Sloven-
cem, ostala bo mržnja in sovraštvo, osta-
lo bo vsakdanje hujskanje, ščuvanje in
vse to, kar koroški Slovenci že leta in
leta doživljamo.

Celotna brezpravnost, ki so jo vse av-
strijske vlade po 1945 naprej prakticirale,
je zdaj Kreiskyjeva vlada uzakonila v ta-
kozvanem zakonu o manjšinah. Tega za-
kona ne bo spremenil noben slavnostni
govor Hafnerja in drugih, ne bo spre-
menil govorenje Wagnerja o „totaler Ver-
söhnung“, kesnična sprava se edino samo
lahko uresniči s tem, da ukinito zakon o
manjšinah in nam vlada da to, kar za-
hteva državna pogodba, to, kar zahteva
demokracija.

Ravno zaradi tega je dolžnost sleher-
nega Slovence in demokratično nastoje-
nega Nemca, da ob vsaki priložnosti pro-
testira proti nedemokratskemu zakonu o
manjšinah.

Te misli so imeli mladinci, ki so ob
nedeljski slavnosti v Dobrli vasi razvili
transparent s parolo „Dvojezičnost za Do-
brlo vas“. Predvsem s parolo „Dvojezič-
nost ne samo ob slavnostih“ so razkrinkali
dobrobrsko nedeljsko „dvojezičnost“. S tem
pa so hkrati praktično dokumentirali, da
„evropska zrelost“ tega zakona edinele
obstaja v glavah plačanih politikov. Da-
kumentirali so, da koroški Slovenci nismo
kionili in tudi ne bomo kionili.

Ta nadvse važen nastop mladine in
tamkajšnjega prebivalstva pa nam je tu-
di pokazal še nedostanke v organizaciji,
predvsem pa v enotnem političnem nasto-
pu. Tu gre predvsem za zadržanje nekate-
rih vidnih Kladivarjev, ki so od vsega
začetka nasprotovali nastopu v nedeljo
in ne samo to, aktivno ščuvali proti njem.

Tako se je že nekaj dni prej izrazil
glavni urednik Kladiva Janko Malle, da
„z njimi ni treba računati“. Z vsemi mo-
gočimi izgovori so skušali ljudi prepriča-
ti, da bi bilo napačno moliti nedeljsko
slavnost. In kdor je mislil, da so pač ta
politična gledanja sad posameznika, ki
je izgubil vid za koroško realnost, ker se
je pač šele ravnokor vrnil iz Moskve, se
je zmotil. Ka so potem v nedeljo ob kon-
cu slavnosti mladinci spontano vzklikali
parole in s tem navzočemu Wagnerju in
drugim predstavnikom oblasti praktično
pokazali, da se nismo uklonili, so stali
nekateri Kladivarji deset metrov ob strani
in se smejali.

Domačini, ki so sodelovali pri slavnos-
ti, so mladim demonstrantom aplavdirali
in s tem tudi Wagnerju pokazali, da se
strinjajo s parolami, da se strinjajo z
akcijo. Predvsem pa so dokazali, da ni
na mestu nikakršna organizacijski egoiz-
em, marveč, da v politični akciji nasto-
pamo enotno.

Marjan Šturm
Sinča vas

Zveza slovenskih izobražencev prireja skupen

obisk 12. mednarodnega grafičnega bienala

v Moderni galeriji v Ljubljani. Pod strokovnim vodstvom si bomo
ogledali bogat izbor sodobne grafične umetnosti iz vsega sveta.

Zberemo se v soboto, dne 20. avgusta ob 7.30 uri na parkir-
nem prostoru pred glavno železniško postajo v Celovcu, od ko-
der se bomo peljali z omnibusom v Ljubljano. Vrnili se bomo
ob ca. 18. uri.

Prosimo vse člane in interese, da se prijavijo pisмено ali
po telefonu na naslov: Marica Tischler, Celovec, Richard-Wag-
ner-Sträße 7/I, tel. (0 42 22) 80 87 05 ali 42 7 19 do najkasneje
16. avgusta!

Odbor

Pometaj pred svojim pragom

Koroški dnevnik KTZ je v sobotni izdaji z 6. avgustom objavil na 3. strani članek: „Auch anderswo sind Ortstafeln einsprachig...“

Uvodoma je KTZ omenil pismo, ki so ga osrednje organizacije Koroških Slovencev pred kratkim poslale generalnemu sekretarju Združenih narodov dr. K. Waldheimu, v katerem pozivajo za narodnostne manjšine pristojne gremije, da bi se na Ženevskem zasedanju od 15. avgusta do 1. septembra ukvarjali tudi s stališčem slovenske manjšine na Koroškem.

Nato ugotavlja, da imajo pač manjšine težji položaj kot večinski narod, kar pa je čisto naravno in da imajo pravico, da se obrnejo

na organizacije od katerih lahko pričakujejo pomoč. Ker pa ima Avstrija zakone in državno pogodbo, ki zagotavlja manjšinam vse pravice, kar Jugoslavija nima, zato se tudi tem bolj ukvarja z avstrijskimi.

V nadaljnjem poteku se ukvarja s statistiko manjšin v Sloveniji in se pri tem sklicuje na oficialne

madžarska manjšina v Sloveniji
italijanska manjšina v Sloveniji
slovenska manjšina na Koroškem
hrvatska manjšina na Gradiščanskem

	1951	1961	1971
		10.498	9.785
		3.072	3.001
	43.179	25.472	20.972
	34.471	28.126	24.526

manjšin padlo celo na 2.535, kar bi pomenilo v odstotkih od leta 1951 do 1976 padec števila za nič manj kot 94,3 %, število Hrvatov na Gradiščanskem pa za 91,2 %.

Poleg že omenjenega članka pa je bila objavljena tudi slika s ka- žipot v Istriji kjer živi italijanska manjšina, pod sliko pa je bilo napisano, da tudi v Sloveniji dvoje- zični napisi niso samoumevni. Bralci tega časopisa z dobrimi in zdravi- mi očmi pa so sigurno opazili, da je eden teh kažipotov bil dvo- jezičen. Radoveden pa sem, če bo- do na Koroškem kažipot za kraje, ki padejo v območje veljavnosti nad vse hvaljenega zakona o na- rodnostnih skupinah dvojezični tu- di v krajih, ki so izvzeti iz te veljav- nosti (npr. kažipot za Sele v Bo- rovljah)?

Koroška javna občila hočejo na vse mogoče načine opravičevati manjšinsko politiko, kar pa jim je do sedaj klavarno spodletelo. Takšni članki so le poskusi izvijanja iz trenutne slepe ulice in brez vsakrš- ne vrednosti.

Samo v napolito tem in podob- nim časopisom: Pometaj pred svo- jim pragom, še posebno če imaš bolj nasmeteno kot drugi.

Slovensko prosvetno društvo
„Trta“ v Žitari vasi vabi na

KULTURNI VEČER

ki bo v nedeljo 14. avgusta
ob 20. uri pri Rutarju v Žitari
vasi.

Sodelujejo: moški zbor SPD
„Trta“ iz Žitare vasi, me-
šani zbor SPD „Danica“ iz
Št. Vida v Podjuni in trilo
„Korotan“ s pevci iz Št.
Vida v Podjuni.

Prisrčno vabljeni!

Offener Brief

Die Situation der slowenischen
Minderheit in Kärnten aus der Sicht
von Jugendlichen aus 10 europäischen
Ländern

Vom 10. bis 31. Juli waren wir, die Teil- nehmer des Ökumenischen Jugendlagers in Rechberg-Rebrca bei Eisenkappel-Železna Kapla zu Gast.

Unsere Gruppe bestand aus 21 Jugend- lichen im Alter zwischen 18 und 30 Jahren, die aus Finnland, Schweden, Dänemark, Niederlande, Belgien, Schweiz, Schottland, Irland, USA und Österreich kamen.

Ziel unseres Lagers war der Versuch, als Christen verschiedener Konfessionen miteinander zu leben, unsere Lebens- und Wertvorstellungen kritisch zu hinterfragen und uns mit denen der anderen Teilneh- mer auseinanderzusetzen. Außerdem war es unser Ziel, uns mit einem konkreten Problem zu beschäftigen: der Situation der Slowenen in Südkärnten.

Um einen Einblick in die Minderheiten- problematik zu bekommen, lebten und ar- beiteten wir eine Woche auf slowenischen Bauernhöfen, wo wir überaus gastfreund- lich empfangen wurden. Danach versuch- ten wir unsere Erfahrungen zusammenzu- tragen und uns von verschiedener Seite zu informieren.

Aufgrund dieser Auseinandersetzungen sind wir zu der Meinung gelangt, daß sich die Minderheit in einer sehr schwierigen Situation befindet. So haben wir in ver- schiedenen Beispielen erfahren, daß die slowenische Sprache als minderwertig be- trachtet wird. Denn warum spricht ein Ge- meindebediensteter mit einem Slowenen nur dann slowenisch, wenn er mit ihm allein ist und warum gibt es z. B. in Eisen- kappel slowenische Kinder in der Haupt- schule, die sich sogar, wenn sie unter sich sind, nicht ihre Muttersprache zu gebrau- chen trauen? Und warum melden immer weniger Eltern ihre Kinder zum slowenisch- unterricht an? Außerdem haben wir erfah- ren, daß es im gemischtsprachigen Gebiet sehr schwierig ist, im näheren Umkreis seiner Heimat einen Arbeitsplatz zu fin- den und daß nur sehr wenig für die Ver- besserung der wirtschaftlichen Situation getan wird. Denn warum sonst gibt es in diesem Gebiet sehr viele Pendler, bzw. Menschen, die in den Industriegebieten außerhalb des gemischtsprachigen Raumes eine Arbeit annehmen müssen, wo sie un- ter einem noch größeren Assimilations- druck stehen? Wir haben auch gesehen, daß es in einem Ort wie Eisenkappel, der das Zentrum eines slowenischsprachigen Gebietes ist und in dem eine beträchtlich hohe Anzahl von Slowenen lebt, es keine topographischen Aufschriften in sloweni- scher Sprache gibt.

Dies sind nur einige Beispiele, es wür- de zu weit führen über all das, was wir erlebt und gehört haben, zu berichten.

Aufgrund dieser Erfahrungen und unse- rer Auseinandersetzung mit der Problema- tik sind wir der Meinung, daß die slo- wenische Volksgruppe nicht gleichgestellt ist und daß sie nicht alle ihr zustehenden Rechte genießt. Wir sind der Auffassung, daß man es den Slowenen oft sehr schwer macht ihre Muttersprache zu gebrauchen. So glauben wir, daß durch das Anmelde- prinzip zum slowenischunterricht ein Druck auf die Eltern, bzw. die Kinder ausgeübt wird.

Auch halten wir die Regelungen über die Amts- und Gerichtssprache sowie über die topographischen Aufschriften, wie sie das neue Volksgruppengesetz vorsieht, als eine nur teilweise Erfüllung der Ver- pflichtungen, die Österreich mit dem Staatsvertrag eingegangen ist.

Es scheint uns nicht gerechtfertigt einen beträchtlichen Anteil der Slowenen von der Möglichkeit der Inanspruchnahme ihrer Rechte auszuschließen, wie wir es über- haupt bedauerlich finden, daß die slo- wenische Volksgruppe, die ja hier beheim- atet ist und auch gerne in diesem Land lebt, erst bitten und kämpfen muß.

Zum Abschluß möchten wir die Situation der Slowenen in Südkärnten mit unserer Lagersituation vergleichen.

Auch hier lebten Menschen verschiede- ner Muttersprache miteinander, und wir haben tagtäglich erfahren, welche Schwier- rigkeit es mit sich bringt, wenn man sich nicht in seiner eigenen Sprache dem an- deren mitteilen kann oder wenn eine Kom- munikation nur mit Hilfe eines Dolmet- schers möglich ist. Es wurde uns auch deutlich bewußt, welch große Verantwor- tung die Mehrheit in unserem Falle waren es die Österreicher, hat, und wie mühsam es einigen von uns oft fiel, diese Verant- wortung wahrzunehmen, z. B. nicht in Dia- lekt zu sprechen. Wir erlebten, daß die Mehrheit immer einfacher hat, daß die Minderheit daher einer stärkeren Förde- rung bedarf und daß es dann bei einem gutem Willen möglich ist, friedlich mitein- ander und nicht nebeneinander zu leben.

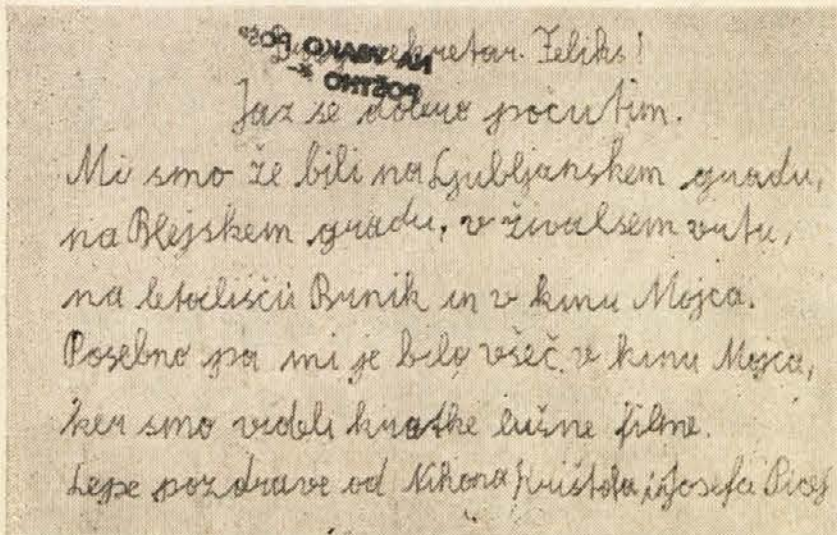
Gesetze sind eine wichtige Grundlage, aber gleichermaßen kommt es bei deren Verwirklichung auf die innere Einstellung der Beteiligten, auf eine kritische und ehr- liche Auseinandersetzung mit dem Pro- blem, auf den Abbau bestehender Vorur- teile sowie auf gegenseitige Toleranz und Brüderlichkeit an. Und um diese Verständ- igungsbereite Haltung möchten wir alle Österreicher bitten.

Unser Beitrag für die Verständigung wird außer den Instandsetzungsarbeiten im alten Pfarrhof in Rechberg, der eine Stät- te der Begegnung für die Jugend in die- sem Gebiet werden könnte die Weiterga- be unserer Erfahrungen und Informationen in unseren Heimatländern sein.

Für die Teilnehmer des Ökume. Jugend- lagers
Charles Davy e. H.
Irland

Odprto pismo je bilo poslano:
Zveznemu predsedniku dr. Kirchschrä- gerju, avstrijski Zvezi vlad, koroški deželni vlad, Socialistični stranki Avstrije (Koroške in Avstrije), Avstrijski ljudski stranki (Koroške in Avstrije), Svo- bodnjaški stranki Avstrije (Koroške in Av- strije), školu dr. Köstnerju, Delovni skup- nosti katoliške mladine (Koroške in Av- strije), Superintendentu Paulu Pellarju, Protestantki mladini (Koroške in Avstrije), Narodnemu svetu koroških Slovencev, Zve- zi slovenskih organizacij, Avstrijski sindi- kalni zvezi (Koroške in Avstrije) in tisku.

Naši otroci pri družinah v Sloveniji

Ena izmed mnogih dopisnic, ki smo jih prejeli.

Z letovanja po Sloveniji oziroma po Jugoslaviji, kjer se nahaja večja skupina naših otrok, ki je dodeljena raznim slovenskim družin- am v matični deželi, smo prejeli že celo vrsto dopisnic naslovljenih na Zvezo slovenskih organizacij, v katerih se zahvaljujejo organizaciji, da jim je omogočila letovanje in v katerih seveda z navdušenjem opi- sujejo, kako lepo in prijetno se imajo pri družinah, ki z našimi otroci ravna- jo kot s svojimi lastnimi otroci. Ta novi način letovanja pri slo- venskih družinah v matični deželi, je nekaj posebnega, saj imajo tako naši otroci res idealno možnost zblizovanja s slovenskimi družinami, tako da se ustvarjajo, lahko bi že rekli, pravi prisrčni družinski kon- takti.

Iz dopisnic smo lahko razbrali, da je večina družin trenutno z našimi otroci na morju in da so že obiskali Bled, letališče Brnik, Po- stojnsko jamo, Ljubljanski grad in še mnogo drugih zanimivosti matične države. Do sedaj so se pisмено oglasili: Niko Krištof, Jožef Picej, An- dreas Krassnig, Marjan Wrulich, Wrulich Stanko, Fredi, Jani, Ivan Bo- rišek, Dragica in Breda.

Iz pisanja otrok torej lahko samo razberemo veliko ljubezen in prizadevnost slovenskih družin, da bi svojim gostom iz Koroške nudile res vse, kar jim je mogoče dati. Tem potom se slovenskim družinam v imenu staršev naših otrok najiskrenejše zahvaljujemo za vso izkazano ljubezen našim malčkom.

I V A N C A N K A R

2

Črtice in novele

1907—1909

PRAVIČNA KAZEN BOŽJA

Tiho so stale tam nizke hiše, vsa okna so bila zagrnjena in učitelju Šviligoju se je včasih zazdelo, da sliši zamolklo smrčanje; polovica pota je bila v senci, polovica v beli mese- čini; blagooptojen vonj je puhtel z vrto in od polja.

Ob potoku, rahlo šumečem, se je vzdigalo visoko, črno poslopje, zakleti graščini podobno. Na cesti ni bilo ne vrat, ne oken; po ozki stezi za potokom je prišel človek do ogrom- nih težkih vrat, ki so bila zmerom zaklenjena; okna, majhna in temna, so gledala visoko izpod strme strehe na potok in na vrt.

Razbojnik je šel okoli hiše, prislone je lestev na visoko leseno ograjo in je plezal do vrha; ko je sedel na ograji, je potegnil lestev za sabo in obadva, razbojnik in lestev, sta izginila na vrt.

Učitelj Šviligoj se je čudoma čutil.

„Kaj? Kaj ni to zakleti dom mlade neveste Šobarjeve? Kaj ni tisto okence tam... kaj ni njeno tisto svetlo okence? Kaj se ni včasih prikazal tam obraz, tako neskončno lep, da bi se še staro srce nasmehnilo ob prijetnih spominih?... Glej, lestev je pristavil, glej, po lestvi pleza, naravnost proti njenemu okencu pleza... že se je prijel za rob z obema rokama, že poskuša, da bi se vzel... o hudodelec, pre- šestnik!“

Vzklikniti je hotel učitelj Šviligoj, že je odprl usta, pa se mu je zateknilo v grlu od same velike osuplosti. Razboj- nik je bil skočil na okno in je skočil v izbo, pa ga ni po- zdravil strah in krik, temveč pozdravilo ga je dvoje prijazno iztegnjenih rok.

Tako je bil učitelj Šviligoj priča očitnega pohujšanja in

njegovo čisto srce je bilo polno bolesti.

Najprej sta se obedve črni senci v oknu tako tesno strnili, da je učitelj Šviligoj komaj razločil drugo od druge; nato sta nenadoma izginili, prikazali sta se spet daleč na na- sprotni svetli steni, veliki in strahotni, in sta ugasnili po- bliskoma, kakor da je bil kdo luč upihnil. Nič ni razodevalo, da je sovraštvo med njima. Glej, tam se je spet zgenilo kako črna roka; švignila je bežna senca od zagrinjala ob oknu in nato preko stene, kakor da je bil stopil kdo z urnim korakom proti durim.

Učitelj Šviligoj je stal za plotom in je poslušal; pa je pošumeval potok in besede so se razgubile na vrtu, predno so prišle do plotu. Tako je bilo učitelju, kakor da stoji pred žarko razsvetljenim platnom, na katerem igrajo žive sence nemo komedijo... objemajo se, beže, prihajajo, izoginjajo... vse tiho, nerazumljivo.

Nenadoma je ugasnila v oknu luč, samo še mesečina je sijala v izvi zid. V oknu se je prikazal črnc upognil je život, iztegnil je nogo in je stopil na lestev. Takrat mu je posvetila bela mesečina v obraz in tako jasen in razločen je bil, prejasen skoro in prerazločen, kakor podoba od belega kamena.

Opredno se je umaknil učitelj Šviligoj, z dolgimi koraki je premeril cesto in se je potuhnil v senco. Nekoliko sram ga je bilo, zakaj nikoli poprej se še ni bil potuhnil, ker je bil spodoben in resen rodoljub.

Podoba iz kamena se je zgenila, izluščila se je iz zida; razbojnik zapeljivec se ni nič okrenil, nič se ni poslovil, splezal je na vrt, okno se ni zaprlo za njim pa tudi nikogar ni bilo, da bi se prikazal ter pozdravljal z roko. Zazibala se je lestev, zibala se je preko vrta, prislone se je na plot. Na plotu se je prikazal prešestnik, ročno je skočil na cesto, niti opotekel se ni, lestev pa je pustil tam, da je videlo lahko vsako zijalo, če je prišlo mimo: „Glejte, ljudje božji, tukaj se je vršil greh, vršilo se je vasovanje in pohujšanje!“

Senca ponočnjakova je utonila v temi, nenadoma pa se je razleglo po vsi dolini šentflorjanski prešerno ukanje; grešnik je oznanjal svojo čast in slavo. Tu se je odprlo okno,

tam se je odprlo okno, zmajala je težka glava, zlovoljno so zamrmrale zaspane ustnice; župnik, ki je bil star in je imel lahko spanje, se je okrenil v postelji, zavzdihnil je in se je pokrižal ter je molil očenaš za nevernika.

„Znamenja hudih dogodkov in velikega pohujšanja!“ je pomislil učitelj Šviligoj in težko mu je bilo pri srcu. Ozrl se je poslednjikrat proti oknu; tam se je prikazala senca v svetli mesečini, mirno je stala; in učitelju se je zdelo, da se je nagnila glava, da se je vzdignilo dvoje rok ter pokrilo bel obraz. In kakor je pošumeval potok pod zakletim gradom, je stal učitelj Šviligoj in je poslušal in strah ga je bilo: zakaj zdelo se mu je, da je slišal vzdih, iztisnjen iz bolnega srca...

Tudi sam je zavzdihnil. Preko doline šentflorjanske je dihnil veter od juga in črne jagnedi so vztrepetale.

II

Ko je romal Martin Šobar ob tihi noči proti svojemu samotnemu domu, so bile čudno zbegane njegove misli. Ne- nadoma se človeku hudo stori, sam ne ve zakaj; grlo je suho, ustnice peko, v srcu leži nerazumljiva, temna žalost.

Zunaj vasi, v skritem zatíšu doline šentflorjanske, je stal njegov dom; pred njim se je razprostiral velik vrt, nem in pust, ustvarjen za ljudi, ki hodijo počasi in gledajo v tla, s težkim spominom obremenjeni. Zapuščena in tiha so bila vijugasta pota, visoki, črni kostanji so segali prav do strme strehe in izza golih vej se je prikazalo sivo zidovje komaj ob jasnih zimskih dneh, ko so bila vsa okna zadelana in zabita in so bile vse duri devetkrat zaklenjene.

Še predno je stopil na vrt, se je Šobar strahoma ozrl in je poslušal s sklonjeno glavo. Iz doline se je glasilo prešerno ukanje; grešnik je oznanjal svojo čast in slavo. Šobar pa ni samo nejevoljno zamahnil z roko, ni samo zaničljivo pljunil v stran, temveč tudi strah je prešinil njegovo srce. Zakaj noč je bila tako nenavadna in ura tako čudna, da ni slišal samega ukanja, nego da je zasluhlil iz daljne daljave ves temni greh, ki ga oko ni videlo, in vse pohujšanje, ki se je bilo pripetilo. Stresel ga je mrz in huda je bila njegova nejevolja.

Otrok je žejen

Sonce neusmiljeno pripeka. Odrasli si znamo sami pomagati — potrošnja piva, sadnih sokov, mineralne vode in tudi navadne vode narašča. Kaj pa naš otrok?

Voda je za človeški organizem nujno potrebna snov. Potrebnejša je celo od hrane, saj vemo, da zdržimo dalj časa lakoto kot žejo. Zato moramo vodo ali druge tekočine vsak dan organizmu dovajati, prav tako se pa voda tudi vsak dan izloča. Po navadi mislimo, da izločamo vodo le z urinom. Vendar temu ni tako. Urin predstavlja levečjemu polovico izločene vode, skoraj prav toliko je izločeno z vlažnim izdihanim zrakom (zato se šipa oroti, če izdihnemo vanjo), v vročih dnevih izgubimo mnogo vode tudi z znojenjem, pa tudi človeško blato vsebuje mnogo vode.

Organizem lahko torej primerjamo s posodo, ki ji moramo vsak dan dotakati vodo, ker se ta vsak dan iz nje tudi izloča. Zanimivo je, da je ta menjava vode pri otroku mnogo večja kot pri odraslem, saj otrok sprejme in izloča v primerjavi z odraslim na dan relativno več kot trikrat večje količine vode. To seveda pomeni, da je otrok bolj občutljiv na pomanjkanje vode in moramo torej otroku dati relativno več vode kot odraslemu.

Prav tega dejstva mnoge matere ne razumejo oziroma ne poznajo. Vsak dan srečujemo v naših ambulantah zaskrbljene matere, ki menijo, da so njihovi otroci prav gotovo sladkorno bolni, ker toliko pijejo. V resnici pa gre tu le za normalno povečane otrokove potrebe.

Stvar je dokaj preprosta, ko je otrok že dovolj star, da sam zahteva tekočino, ko občuti žejo. Težavnejša pa je pri majhnih otrocih in predvsem dojenčkih, ki sami ne znajo zahtevati. Prav pri teh pa morajo matere biti tiste, ki dajejo sedaj v vročih poletnih dneh otroku stalno zadostne količine tekočine. Dojenček in majhen otrok potrebuje na dan ca. 100 ml (1 deciliter) tekočine na kg telesne teže. To pomeni, da potrebuje ca. leto dni star otrok na dan ca. 1 liter tekočine. Če se pa še mnogo poti, potrebuje tekočine kajpak še več. Res je, da sprejme dojenček mnogo tekočine z mlekom, vendar z mlekom samim nikoli dovolj. Zato mu moramo k normalni prehrani dodati še dodatno tekočino. Prav gotovo najboljše v obliki sadnih sokov, mineralne vode ali pa ohlajenega čaja — najboljše šipkovega.

Prav isto, kar smo pravkar povedali za dojenčka, pa velja kajpak tudi za predšolskega otroka. Tudi tem otrokom med drugim in osim letom dajemo namesto običajne vode raje zgoraj navedene tekočine. Ne bojmo se, da bodo pili preveč. Organizem potrebo po tekočini zelo točno usmerja, in kadar je otrok žejen, prav gotovo tekočino tudi potrebuje. Prav pri majhnem in predšolskem otroku namreč tudi v vročih poletnih dneh sicer za to starostno skupino značilna velika telesna aktivnost ne pomenja, in ko otrok teka in se igra, divja in skače, kajpak z znojenjem in bitrim dibanjem izloča že več tekočine, kot bi to bilo normalno ob mirovanju, in zato mu moramo te večje količine tudi nadomestiti.

Ne pozabimo torej: v vročih dneh otrokom dovolj tekočine!

Očarljivo je biti šarmanten

»Očarljivo je biti šarmanten«

Šarm je najbolj učinkovito orožje, najzanesljivejše sredstvo zapeljevanja, ki proti njemu skoraj ni prave obrambe. Ta, komur je bil položen v zibelko, se lahko mirne duše odpove denarju, lepi zunanosti in plemenitemu rodovniku. To je dar narave, ki ga nekateri prejmejo samo zato, da ga razmetavajo, in bolj ko so z njim radodarni, lepše se bo razvil. Poleg tega ustvarja šarm ozračje, v katerem vlada večno poletje, njegovo temperaturo pa uravnava termotata takt in okus.

Pristni šarm obdaja človeka kot nekakšen sijaj, kot nekakšen neviden oblak. Brž ko spoznamo, kako deluje, se njegov čar razblini v nič. Šarm je sila, ki je z voljo ne moremo vključiti ali izključiti. Za njegovo sestavo ni natančno določenega recepta. Združiti se mora cela vrsta skrivnostnih dodatkov, če naj ta čar v celoti učinkuje — kajti »skoraj popolnoma“ ali »deloma“ tu ne pride v poštev.

Ženski šarm je najbrž zahtevnejši od moškega in zahteva večjo izbiro fines in otenkov. Izraža se v tem, kako se razjasni obraz; v nasmehu dobrodošlice, ki je namenjen enemu samemu človeku; med pogovorom v tonu zadovoljstva, ki ga ni mogoče opredeliti; v ne pretiranem in pristnem obžalovanju, ko se gost poslavlja. Šarmantni ženi se noben moški ne zdi dolgočasen, kajti možje postanejo v njeni družbi povsem drugi ljudje, in sicer takšni, kot bi sami najraje bili. Takšna žena pomaga moškemu uresničiti njegove skrite sanje.

Od žena, ki smo podlegli njihovemu šarmu, sta nam najbolj ostala v spominu glas in pogled. Njihov ton je bil tople in zaupen in oči — najvišji šarm vsake žene — so bile videti popolnoma usmerjene v partnerja v brezmejni pozornosti, ki ga je obdajala s toploto in je spreminjala njegove najbolj nepomembne besede v suho zlato. Videti je bilo, kot da ne more njihov čar nikdar oveneti, kajti videti je bil kot cvetlica v puščavi, ki cveti tudi takrat, kadar nihče ne vidi.

Šarmantna žena širi okoli sebe tisto prijetno toplino, ki privlači vsakega moža, kajti ozračje njenega bitja deluje nanj kot življenjski eliksir in pripravi njegovo moškost do razcveta. Poleg tega je ženski šarm tisto večno materinstvo, mirno in pomirjajoče bivanje, ki moškemu pomaga premagati jezo in razočaranje in ga spodbuja, da ponovno najde izgubljeno voljo.

V čem je šarm moškega? V sposobnosti, da si pridobi žensko s nedeljenim priznanjem njene edinstvenosti. Tudi tu je osnovni pogoj, da se možki v celoti pogladi v to ženo, da zares pozabi na preostali svet, kajti nič ni bolj izdajalskega in usodnega, kot če pogled za kratek hip ubeži vstran. Nemo oboževanje je lepa stvar, vendar pa ne zadostuje. Pri moškemu veljajo strastne besede, drzne izjave, poleti v kraljestvo fantazije, ki odkrivajo skrite kreposti.

Moškega očara tisto, kar vidi z očmi, žensko pa to, kar sliši. Zato nobenemu moškemu ni treba skrbeti zaradi svoje starosti. Stari Vol-

taire je nekoč rekel: Dajte mi nekaj minut časa, da s kramljanjem pripravim žensko do tega, da pozabi na moj obraz, in zapeljal bom celo francosko kraljico.

Toda šarm ni samo na področju erotike, temveč tudi pri manj vročih čustvenih otenkih. Večina otrok ima svoj šarm — tako dolgo, dokler jih nanj ne opozorimo. Prav tako imajo šarm tudi stari ljudje, ki nimajo česa izgubiti, in seveda živali.

Šarm pri otrocih in manjših živalih je pogosto utemeljen v obliki glave ali v čistem, nič hudega slutečem pogledu. Šarm pri žrebetih in mladih deklicah je v nekakšni storasti nerodnosti, v dolgonogi nesposobnosti, da usmerja telo. Vsi ti so v svojem obnašanju pasivni in učinkujejo tako, da pri drugih vzbudijo zaščitniški nagon.

Vemo, kdo ima šarm in kdo ga nima, ali pa si ga je mogoče tudi pridobiti? Strogo vzeto to ni mogoče, kajti to je prvobitna lastnost, ki se z njo moramo že roditi. Seveda se šarm lahko razvije iz kakšne druge karakterne lastnosti, na primer iz potrebe, da osrečimo druge ljudi, zagotovo pa si šarma ni mogoče pridobiti s tem, da se naučimo nekaj prozornih trikov kot na primer vihanja nosu ali določenega načina smehljanja.

Kljub temu ima večina ljudi nekakšno an-

teno, neki šesti čut za druge ljudi, ki ga je s skrbno nego mogoče razviti.

Če postavimo, da se je šarma mogoče naučiti, moramo vedeti, na kaj moramo usmeriti svojo pozornost. Poleg sposobnosti poslušanja — najredkeje od vseh človeških čednosti — poleg topline, rahločutnosti in umetnosti, kako drugim ugajati, spada sem še velikodušnost, ki ne postavlja nobenih zahtev. Šarm se razdaja starih in mladim, revežem in bogatšem, trmastim in dolgočasnežem. Šarm postaja očiten v neki preprostosti v neprisiljenih toda dobrih običajih in pogosto v osebni ljubkosti, ki nima z mladostjo nič opraviti, temveč izvira iz trdnega zaupanja in vedrega srca. Kdor ima šarm, je povsod priljubljen in zdravilno deluje na svojo okolico.

S tem izhaja iz šarma čar, ki vse osvaja. Šarm je bližnji sorodnik ljubezni, ker nastopa brez nasilja in prinaša darove, ki so tako osrečujoči kot rojstvo svetlobe. Veže nas z vezmi, ki niso kazni, razoroži nas s tem, da se pusti razorožiti, prizadene nas, vendar nam ne zada ran, dobiva vojne brez izgub, čeprav seveda ne brez žrtve. V orožarnici človeka je šarm čarobna puščica, lahna in nežna kot kakšen kolibri, čuvati pa se moramo pred eno prevaro: šarm ima s humorjem skupno to, da če mislimo, da ga imamo, ga najbrž nimamo.

Brinove jagode domače zdravilo

Eno izmed starih, znanih domačih zdravil so tudi brinove jagode. Že iz petnajstega stoletja imamo zapiske, ki omenjajo, da so ob kugi namakali v vodo brinove jagode. Potem so to vodo pili, da bi se obvarovali bolezni. Zanimivo je, da takrat še niso vedeli, da vsebujejo brinove jagode posebne snovi, ki preprečujejo rast drobnorazmarnim ki povzročajo razne bolezni, pač pa so vedeli iz izkušenj, da sta brinova voda in brinovec koristna.

Vse te snovi so v brinovem olju, ki ga pridobivamo iz brinovitih jagod. V istrskih jagodah, ki so znane kot najboljše na svetu, je tudi do dva odstotka tega olja.

Že v starih časih so vedeli, da brinove jagode pospešujejo izločanje vode iz telesa. Brinovo olje draži ledvice, to pa pospešuje izločanje vode. Zato imajo vse čajne mešanice za ledvice in mehur primešane poleg drugih zelišč tudi brinove jagode. Prav tako deluje tudi uživanje brinovca, saj pri kuhanju brinovca preide v žganje tudi nekoliko olja, ki daje brinovcu tisti značilen vonj in okus. Posebno cenijo šilce brinovca stari ljudje, ki pravijo, da jih »pogreje!« To je delno učinek alkohola, pa tudi olja. Tudi pri slabi prebavi si zažele ljudje šilce brinovca, ker poživijo delovanje želodca in črevesja. Seveda s tem ne smemo pretiravati: čezmerno uživanje škoduje, ker imamo opravka s snovmi, ki dražijo ledvice, poleg tega pa še delovanje alkohola. Za boljše prebavo priporočajo tudi uživanje nekaj jagod vsak dan.

Brinove jagode imajo v sebi precej sladkorja. Sladkor, včasih ga je celo nad trideset odstotkov, se pri alkoholnem vrenju, ko brinove jagode namakajo in pustijo vreti, spremeni v alkohol. Zato je brinje tako iskano za pripravo alkoholne pijače.

Pri kuhanju brinovca dobijo tudi brinovo olje, ki so ga včasih uporabljali za mazanje pri revmi, pa tudi za preganjanje glist. Največ olja porabijo dandanes za pripravo posebno v anglosaških deželah tako priljubljenega »gina«, ki ni navadno nič drugega kot alkohol, kateremu primešajo brinovo olje in morda še, kar je seveda skrivnost tovarne, nekatere zeli za dodaten okus.

»Kaj, vraga, se klati tod... kaj, vraga, ima opravila z njim moja skrb?... Tako lepa bi bila lahko noč nocoj!«

Na pesku so hreščali njegovi trdi koraki; v kostanju se je napol vzdramilo, vzfrfotalo je narahlo in utihnilo...

Odklepal je duri in zaklepal; zamolklo so odmevali koraki in njemu samemu je bilo, kakor da že dolga leta ni hodil po teh samotnih hodnikih, po teh mrtvih izbah, in kakor da so bile blodne duše napisale svojo bridkost na te prazne stene. Prižgal je svečo in je stopil v prostrano izbo; tam je stalo v pozlačenem okvirju ogledalo, ki je segalo od stropa do tal; ko se je ogledal Šobar, kakor je bil ob tisti uri in nemirni luči ves bled in star, se je hitro okrenil in groza ga je bilo. Stal je s svečo v roki pred majhnimi zaklenjenimi durmi in je čakal dolgo, kakor da bi se bal; nato je odklenil počasi; tat bi tako odklepal tuje duri s sklonjeno glavo, s trepetajočo roko. Odklenil je in odprl ter je stopil v paradiž.

Troje izb se je vrstilo tam in vse so bile odprte, tako da je videlo začudeno oko do poslednje, kjer je visela od stropa rdeča svetilka, večna luč; strah je bilo človeka te dremotne, tihe svetlobe in zdelo bi se mu, da bdi sam ob mrtvaškem odru. Mrtvo je bilo vse bogastvo paradiža; in ko bi človek zatisnil oči, bi ga izpreletela čudna misel: tiho po prstih je šel gospodar teh črnih krasot, zaklenil je duri za seboj in se je obesil na vrhu.

Vse pohištvo je bilo temno, tudi preproge in zavese so bile temnordeče: ni ga bilo svetlejšega žarka, da bi se razveselilo prestrašeno oko; vse tri izbe so bile polne cvetic, ampak nad te cvetice se je pač sklanjal bled obraz in solze so padale nanje; niti tistega poslednjega opojnega vonja ni bilo, ki vstaja iz krivečih se, umirajočih listov.

Dvoje podob je bilo na steni; Šobar je vzdignil svečo in luč je posijala na dvoje belih, začudenih, preplašenih obrazov, dvoje drobnih, otroških obrazov, ki sta se zgrozila do smrti, ko sta ugledala greh.

Dolgo je stal Šobar pred njima; in takrat je bilo, kakor da so vztrepetale tiste napol odprte, plaho proseče ustnice in da je groza pogledala iz velikih oči. Šobar sam se je umaknil

tej grozi, ker je bilo ob tisti uri njegovo srce nemirno in hudih slutenj polno.

Postavil je svečo na mizo, da se je opalila cvetica ter se zgrbila vsa črna; in sedel na divan, v mrak.

»Kaj sem zakrivil, kaj sem storil?« je pomislil in se je pogladil z dlano preko čela. »Tam sem pil, kjer je bil studenec najbolj čist — kdo pravi, da sem grešil? Veselje je kakor kruh: če shranim zase ves hlebec, ne ostane sosedu nič; in jaz sem bil pameten in sem vzel ves hlebec; drugi naj gledajo, kako bodo opravili... In kaj morem jaz zato, če jabolku ni bilo prijetno, ko sem ga grizel?... Igral sem se, prav prijetno se mi je godilo; in če se drugim ni godilo tako prijetno in če so vzdihovali ob mojem veselju — naj bi bili gledali, dokler je bil čas! Če bi se bil mene kdo oklenil z obema rokama, pritisnil ustnice na vrat ter se vseal vame in srkal počasi, do konca, do kaplje: moja usoda, njegova pravica — kaj bi še nadalje vzdihoval in govoril?... Kesanje? Bridkost? Zdi se mi resnično, da bi ob tej čudni in pusti uri poslušal nauke učitelja Šviligoja in da bi se morda celo zaljubil v grbavo moralno iz doline šentflorjanske. To bi bilo znamenje starosti in smrti. Star pa bi ne bil rad — strašna bi bila starost v tej skesanega rodoljuba polni šentflorjanski dolini... Čas je že, o sladka Melita, da te povedem v paradiž, zakaj vseh nalog je že polno to žejno srce!«

Zatisnil je oči, da bi mislil sladke misli, ampak v tistem trenutku se je oglasilo pod oknom, na vrtu.

»Vstani, grešnik; vzdrami se, kujon!«

Šobar je planil in je odprl okno.

»Kdo si, ki se potikaš po tujih vrtovih in dramiš iz spanja poštene ljudi?«

Izpod kostanja je stopil črn človek; v senci širokega klobuka je bil njegov obraz, Šobar pa ga je spoznal in srce se mu je stisnilo, sam ni vedel zakaj.

»Nikar se ne jezi, grešnik! Prišel sem ponoči, ker imam podnevi preveč opravila; in za poetične duše je kakor ustvarjen ta polnočni izprehod po dolini šentflorjanski. Kaj bi ne odprl duri, da bi se pomenila o tem in onem?«

Malokdaj se je čutil Šobar, ampak v tistem trenutku se je čutil, malokdaj je jecljal, ampak takrat je jecljal.

»Kaj?... Ali niste morda... oprostite... ali ne prihajate morda iz krčme, gospod adjunkt? Kako bi se menila ob tej uri, ko je pozna noč in spanec na očeh?«

Človek pod oknom pa se je veselo zasmajal.

»Da sem pijan, mislite? Prisegam, da še nikoli nisem bil tako trezen! Da prihajam iz krčme? O, iz vse drugih krajev prihajam... Le odklenite, le brž odprite povem vam tako zgodbo, da je ne pozabite na vekomaj!«

Čudno se je zgodilo Šobarju: kakor v sanjah je stopil iz izbe, kakor v sanjah je šel po stopnicah, odklenil je težka vrata in je s prijaznim poklonom pozdravil ponočnega gosta; visoko je držal svečo in nemirna luč je trepetala na njegovi pleši.

»Zakaj, gospod adjunkt... ob tej pozni uri?«

»Vse se bo izkazalo in izravnilo!« je odgovoril gost veselo in je stopal s hitrimi in lahki koraki po stopnicah, da ga je Šobar komaj dohajal.

V izbi, veliki in samotni kakor oskrunjena cerkev, je postavil Šobar svečo na mizo.

»Ne... čemu tukaj?« je rekel gost in se je ozrl. »Pusto je tukaj in neprijetno... človeku bi se zdela, da je na pokopališču opolnoči. Saj me niste pozdravili odtod, ko sem vas klical... okno ni odprto!... Le dalje, gospodar!«

Šobar je stal sredi izbe in je pogledal v obraz svojemu gostu: obraz je bil vesel, iz oči pa je gledalo kakor teman ukaz. Počasi je stopil Šobar k malim durim in je odprl; bled je bil in roka, ki je držala svečo, se je močno tresla.

»Še nikoli ni prestopil tega praga nepoklican človek!«

Gost je stopil v prvo izbo, šel je počasi skozi drugo in tretjo in se je vrnil; izpregovoril ni besede, sedel je na divan in je skril obraz v dlani. Ob tuji bridkosti pa se je Šobar vzdramil; žile so se mu napele na čelu in ustnice so mu trepetale od srda.

»Kaj je torej, gospod? Ali bo konec komedije?«

(Dalje v prihodnji številki)

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Dokumentacija, ki nam je na voljo, opozarja, da sta tudi v tem času imela Dunaj in Celovec na ureditev slovenskega vprašanja različne poglede. Tako vemo, da je skušal Dunaj vendarle (vsaj v določeni meri) prispevati k ureditvi slovenskega vprašanja, medtem ko je koroški nemški nacionalizem nastopal proti takim poskusom. Iz dokumentacije, objavljene v omenjeni knjigi Teodorja Veiterja, so vidna zadevna prizadevanja kanclerja Schuschnigga po zagotovitvi določene avtonomije za slovensko skupnost, zlasti pa še za ureditev koroškega šolskega vprašanja. V okviru teh prizadevanj

manj eden uradnik zmožen slovenskega pismenega jezika in slovenskega koroškega narečja.¹⁰

Spomenica je imela posebno prilogo o vprašanih utrakvističnega šolstva. Vloga je med drugim poudarjala, da bi moralo obstoječe utrakvistično šolstvo odsevati narodnostne razmere v deželi. Manjšina je opozarjala, da deželne in šolske oblasti to formalno sicer upoštevajo, vendar pa daje po prilogi pregled koroškega utrakvističnega šolstva drugačno podobo. Manjšina je opozarjala, da nudi statistika obstoječega utrakvističnega šolstva odličnih dokazov za vprašljivost na utrakvističnih šolah nameščenih učiteljev. V dokaz priloga podčrta, da ni

nje organizacije. Značilno je, da se je na teh pogajanjih problematika slovenske manjšine omejila končno le še na šolsko vprašanje.

Tako kot koroški meščanski tabor v letih po drugi svetovni vojni, je tudi tedaj nemška stran, ali bolje Kärntner Heimatbund, na šolskem področju vedno bolj poudarjal tako imenovano „pravico staršev“, po kateri starši odločajo, katero šolo - nemško ali utrakvistično - bi obiskovali njihovi otroci. Nasprotno pa je slovenska stran poudarjala materinščino kot odločilen moment za vpis otroka v tako ali drugačno šolo. Tako kot pri znanih pogajanjih za uveljavitev kulturne avtonomije za slovensko koroško skupnost v drugi polovici dvajsetih let, je nemška stran tudi to pot postavljala izključno uporabo subjektivnega principa kot edinega pokazatelja pripadnosti posameznika k določeni narodnosti. Po tej zahtevi naj bi bila odločilna za narodnostno pripadnost edine subjektivna zavest posameznika, medtem ko tako imenovani objektivni znaki (poreklo, jezikovna pripadnost) ne bi igrali nobene vloge.¹²

Med pogajanja je Alois Maier Kaibitsch poslal 14. septembra 1935 v imenu Kärntner Heimatbunda posebno pismo dr. Jošku Tischlerju. Z njim je opozarjal, da so „celotni predrazgovori“, ki jih vodi o problematiki manjšinskega šolstva, „težji“ kot je menil. Predvsem pa je poudaril „odpor med nemško mislečim prebivalstvom (Koroške) proti vsaki spremembi (sedanjega stanja na šolskem področju, op.) zelo močan“, ali drugače rečeno, koroški nemški nacionalizem ni pripravljen privoliti ureditvi koroškega manjšinskega vprašanja v korist manjšine. Kaibitsch je v pismu zavračal mnenje, da bi bilo mogoče obiti ta odpor „ter postaviti vse starše pred izvršeno dejstvo“. Stališče manjšine je imel za napačno „tudi v interesu manjšine“ same. Ko se je dotikal problematike šolstva, namenjenega tudi manjšini, je zagovarjal dva tipa takih šol. Pri tipu I bi bilo razmerje med nemškim in slovenskim poukom na nižji in srednji stopnji 1:1, medtem ko bi bilo pri tipu II to razmerje na nižji stopnji 1:1; na srednji in višji stopnji pa le še dogovorjeno število slovenskih ur tedensko (enako tudi pri višji stopnji šol tipa I). Pisal je še, da bi bilo treba k razgovoru pritegniti „starše“, sicer pa po njegovem „v večini primerov“ sprememba obstoječe šolske ureditve ni zaželenja,¹³ kar pomeni, da bi tudi v prihodnje veljale obstoječe omejitve pouka slovenskega jezika. Theodor Veiter v citiranem delu opozarja, da bi šole tipa I veljale za čisto slovenske občine. Veiter tudi nakazuje, kako bi izgledal pouk na šolah obeh tipov. Tako bi bil na šolah tipa I pouk v prvem šolskem letu slovenski z dvema urama nemščine tedensko, medtem ko bi na ostalih šolskih stopnjah znašalo razmerje med obema jezikoma, nemškim in slovenskim, 1:1. Šole tipa II bi tudi bile prevladujoči šolski tip na območju južne Koroške. Po Veiterju bi veljalo na teh šolah razmerje med slovenščino in nemščino v celoti 1:2. Poleg tega bi delovale še čisto nemške šole (tip III).¹⁴

Očitno je pripisati pritisku Dunaja, da sta se še julija 1935 slovenska in nemška stran dogovorili o vrsti odprtih vprašanj manjšinskega šolstva. Značilno pa je, da je Kärntner Heimatbund pričel kmalu stavljati nove pogoje, vsekakor z namenom, da bi pre-

prečil vsakršno zadovoljivo ureditev manjšinskega šolstva v deželi. Eno teh intervencij smo že omenili. Heimatbund je dalje menil, da bi se bilo treba za vsako utrakvistično šolo posebej dogovoriti, pod kateri tip predlagane ureditve bi šola spadala in to svoje stališče utemeljeval z „odporom nemško mislečega prebivalstva“.¹⁵ V celoti bi bilo po Heimatbundovem predlogu na celnem južnem Koroškem 10 šol tipa I, 69 šol tipa II, ena šola bi bila mešanega tipa (v Št. Ilju), 18 šol pa bi bilo popolnoma nemških.

Videti je, da je Heimatbund pripravil podani predlog v veri, da ga Slovenci ne bodo sprejeli. Dejstvo pa, da ga je manjšina v glavnem osvojila, je imelo enako usodo kot uvodoma omenjena pogajanja za uveljavitev kulturne avtonomije v dvajsetih letih, namreč prekinitve pogajanj. Šlo je za enostavno taktiko. Takoj, ko bi Slovenci sprejeli določen predlog, je Kärntner Heimatbund nastopil z novim ter tako onemogočil zadovoljivo ureditev slovenskega vprašanja. Upoštevati je še dejstvo, da so bila prav trideseta leta čas močnega vzpona nacizma tudi med koroškim nemštvom, dejstvo, ki je v marsičem pogojevalo poglede vsaj dela večinskega naroda na slovenske sodelavce, pa tudi na nastopanje Kärntner Heimatbunda.

Ni naključno, da pomeni leto 1935 pričetek poživljene dejavnosti protimanjšinske organizacije. Očitno je, da po izjalovljenem puču julija 1934 ilegalna nacistična stranka sedaj nastopa tudi v okviru Heimatbunda in njegovih krajevnih skupin, katerih nastanek pada prav v ta čas. To dejstvo tudi opozarja, da je bila udeležba predstavnikov protimanjšinske organizacije na pogajanjih za izboljšanje položaja slovenske skupnosti le taktičnega značaja ter usmerjena k prepričanju vsake pozitivnejše ureditve slovenskega vprašanja na šolskem področju.

Do srede leta 1937 je bila organizacija krajevnih skupin Kärntner Heimatbunda, tako imenovanih domovinskih krožkov (Heimatkreise) v glavnem končana. Njihov namen je bil povezovati južnokoroško nemštvo ter nemško usmerjene južne Korošce. Načelo pri njihovem ustanavljanju je bilo postavitve takega krožka povsod, kjer so delovala slovenska kulturna društva. Še posebej se je skušalo pritegniti v pevka društva, ki so delovala v okviru „domovinskih krožkov“, tudi Slovence. Na razširjenost mreže „domovinskih krožkov“ kaže dejstvo, da so samo v Borovljah delovala tri njihova pevka društva; podobno tudi v Bistrici v Rožu. Za Logo vas je znano, da so v tej občini ustanovili dva „domovinska krožka“, medtem ko so bili v občini Bekštanj trije, maja 1937 pa so pripravljali ustanovitev še četrtega. „Domovinski krožek“ so ustanovili celo v Selah; prva njegova skrb pa je bila ustanovitev plesne šole, vendar je kmalu prišlo do „razdora“ ter je krožek razpadel.

(Dalje v prihodnji številki)

Opombe:

- 10 Veiter, cit. d., 139–143.
- 11 Spomenica o šolskem vprašanju hrani AINV, f. 146.
- 12 Prim. Veiter, cit. d., 144.
- 13 Dopis v AINV, f. 146.
- 14 Prim. Veiter, cit. d., 144–146.
- 15 Isto, 147–151.

Dr. Tone Zorn:

Poskusi ureditve položaja slovenske skupnosti na avstrijskem Koroškem v času avtoritarne režima

je bil izdelan poseben zakonski osnutek namenjen pospeševanju kulturnih „zadev“ slovenske manjšine, ki ga je v okviru koroške deželne vlade pripravil deželni svetnik dr. Ratzer. Osnutek je predvideval ustanovitev posebnega sosveta za kulturne zadeve koroških Slovencev, njegov delokrog pa bi zajemal tako vprašanje slovenskega pouka kot tudi vzgojna in dobrodela vprašanja. Po osnutku naj bi na utrakvističnih šolah poučevali učitelji izprašani iz slovenskega jezika (!). Da bi to dosegli, je osnutek predvideval sprejetje določenega števila slovenskih učencev na celovško učiteljsko. Vendar pa dalj od priprave načrta ter spremljevalnih predlogov manjšine ni prišlo.

Sledila so nova pogajanja med predstavniki oblasti ter slovenske skupnosti, katerim osnovo je dajala posebna spomenica Slovenske prosvetne zveze, izročena 4. maja 1934 koroškemu deželnemu glavarju. Spomenica je zahtevala zastopstvo manjšine v Domovinski fronti, kar so predstavniki režima tudi sprejeli, zastopstvo Slovencev kot „kulturne skupine“ v dež. zboru, do ureditve tega vprašanja pa postavitev posebnega manjšinskega referata pri koroških deželnih oblasteh. Posebej bi omenili zahtevo spomenice, po kateri naj bi dobile upravne in šolske oblasti na južnem Koroškem navodilo namenjeno ureditvi mirnega sožitja obeh narodnosti v deželi.

Z zakonom bi se dala določena možnost manjšini, da nadzoruje pouk na slovensko-nemških (utrakvističnih) šolah; na teh šolah bi tudi poučevali učitelji, ki popolnoma obvladajo oba deželna jezika. Dalje se je zahtevala uvedba slovenščine v glavnih šolah za vse učence, ki so pred tem obiskovali utrakvistični pouk ter preosnova kmetijske šole v Goldbrunnhofu „v duhovnem in jezikovnem pogledu“. Prav tako bi morala biti manjšina zastopana v deželnem, okrajnih in v krajevnih šolskih svetih. Morala bi tudi sodelovati pri vsebinski ureditvi šolskih načrtov ter pri določanju šolskih knjig. Spomenica je dalje opredeljevala sodelovanje predstavnikov manjšine pri izbiri učiteljev za ustrezne šole. Od ostalih predlogov omenimo sugestijo, po kateri naj se pri okrajnih glavarstvih in davčnih uradih v Velikovcu, Celovcu, Beljaku in Šmohoru nastavi „naj-

ma na 78 izkazanih šolah 37 % učiteljev izpita iz slovenskega jezika; brez tega izpita je tudi 34 šolskih upraviteljev. Priloga poudarja, da je na skupaj 78 utrakvističnih šolah s 179 razredi poučevalo v šolskem letu 1932/33 vsega 74 učiteljev z izpitom iz slovenskega jezika. Med utemeljitvami zahteve po spremembi šolskih razmer je priloga opozarjala tudi na „milijone nemških manjšin, ki se sklicujejo na naravno pravico“; ta pravica pa naj velja tudi za slovensko manjšino, zagotovitev narodnostnih pravic koroškim Slovincem bi tako imela pozitiven odmev tudi za te manjšine. Priloga tudi navaja izjavo kanclerja Schuschnigga, dano delegaciji Slovenske prosvetne zveze dne 3. februarja 1934: „Kot šef zvezne vlade in celotna zvezna vlada, odklanjamo vsako hoteno germanizacijo, ter bomo skrbeli, da bo tudi Slovincem dana možnost, da ostanejo dobri in zanesljivi državljani zvezne države Avstrije.“¹¹

Ti predlogi so bili, kot smo omenili, podlaga za pogovor, ki sta se ga 5. julija 1935 udeležila v imenu koroškega nemštva deželni glavar dr. Sucher ter predsednik manjšine dr. Joško Tischler. Na Sucherjevo željo so k nadaljnjim pogovorom pritegnili še predstavnika osrednje koroške protimanjšinske organizacije Kärntner Heimatbund, Aloisa Maier Kaibitscha, ter priložnostno še pisatelja J. F. Perkona, prav tako člana protislovenske organizacije. Gre za pritegnitev, ki ima značilno vzporednico v današnjem času, ko je postal član med „vročo koroško jesenjo“ leta 1972 ustanovljene „komisije za probleme slovenske manjšine“ kanclerja Bruna Kreiskega tudi član sedanjega Kärntner Heimatdienst dr. Valentin Einspieler (čeprav kot predstavnik meščanske ljudske stranke). Tako kot sedaj, je bila manjšina tudi leta 1935 proti pritegnitvi predstavnika protimanjšinske organizacije, saj je želela za partnerja kvalificiranega zastopnika celotnega koroškega nemštva (= deželno vlado) ali pa zastopnike „svetovno-nazorsko sousmerjene organizacije“ (Veiter). In še ena vzporednica: kot je leta 1972 prevladovalo v avstrijski manjšinski politiki do slovenske skupnosti stališče Kärntner Heimatdienst, je tudi leta 1935 prihajala vedno bolj v ospredje predhodnica današ-

SGP „KOGRAD“ DRAVOGRAD

s TOZD: „Gradbena operativna in cementnine“ Maribor
„Dravograjski zidar“ Otiški vrh
„Stavbenik“ Prevalje
„Graditelj“ Slovenj Gradec
„IGEM“ Otiški vrh
„Projektivni biro“ Dravograd

opravlja naslednje dejavnosti:

- visoke gradnje, ● nizke gradnje, ● obrtna in instalacijska dela,
- betonsko galanterijo in projektiranje.

Cenjenim naročnikom se priporočamo.

Tabor Dobrla vas se je končal

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi kdo prišel na kako prireditve, ki bi ga zanimala.

Zdaj lahko rečemo, da je v „taboru“ to in ono uspelo, drugo pa spet ne. Nekaj vzrokov za to smo našli zgoraj. Da je proti koncu bolj in bolj razpadla tudi enotnost prireditev in njih volja, ima vzrok v dejstvu, da je eden od glavnih organizatorjev očitno zasledoval predvsem lastne interese, postavljal svojo osebo v ospredje in samovoljno ukrepal, brez vednosti drugih in proti njihovi volji.

Vendar je potrebno ugotoviti, da je bil „tabor“ kljub temu uspešen. Izpovedana je bila naša volja: tukaj smo in delujemo tudi Slovenci, zahtevamo svoje pravice in se bomo zanje tudi borili. Bilo je vsekakor nekaj uspešnih prireditev, koristnih diskusij in potrebnih izkušenj za domačine. Prav tako koristni so tudi negativni nauki: ne zadostuje samo dobra ideja, temveč je treba imeti jasen cilj in program ter jasne organizatorične predstave; povezati se je treba s prebivalstvom, in kdor hoče kuhati le lastno juho naj to raje opravi doma.

Pa še nekaj naj bo povedano: ves ta teden se je vrsta mladincev kljub vsem težavam in problemom s posameznimi osebami prizadevala, da je „tabor“ kolikor toliko le uspel. Tem mladincem velja naše izrecno priznanje. Škodljivo pa je bilo zadržanje nekaterih takojmenovanih „naprednih sil“ iz vrst KPA in Kladi-varjev, ki so pri vsem delu stali ob strani, se posmehali organizatorjem in polemizirali proti „taboru“, namesto da bi prav zaradi težav prišli za delo in pomagali, da bi bil „tabor“ še večji uspeh. Mnogi mladinci, ki so te ljudi opazovali in so organizirali tabor, so prišli do zaključka, da se mora naprednost meriti po dejanjih, ne pa po velikih besedah.

Naprej v boj za naše pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)

na to, kakšne idejno politične nazore imajo, vsi brez izjeme želijo in zahtevajo takšno izpolnitev člena 7 in take zakone, ki bodo dali njim in slovenskemu jeziku enakopraven položaj. Na drugi strani pa bomo morali prav tako na celotnem dvojezičnem ozemlju s tem, da se bomo stalno in na vseh mogočih uradih in institucijah posluževali slovenskega jezika, dokazati, da tudi tam, kjer zakon daje neke okrajne pravice, sedanja pravna ureditev v nobeni meri ne odgovarja zahtevam in potrebam slovenske narodne manjšine na Koroškem in da zakon ni izpolnitev člena 7, katerega namen je brez dvoma garantirati Slovincem enakopraven položaj, temveč groba kršitev le-tega. Zato je geslo „naprej v boj za naše pravice“ bolj kot kdaj koli upravičeno!

Dipl. ing. Feliks Wieser
tajnik ZSO

Slovensko kulturno društvo v
Globasnici vabi na

GLABAŠKO POLETNO NOČ

v nedeljo 14. avgusta ob 20.
uri pri Šoštarju v Globasnici.
Nastopa ansambel „Lojze
Slak“ s pevci.

Vsi pri srčno vabljeni!

ČESTITAMO!

V nedeljo 7. avgusta sta si za vedno obljubila zakonsko zvestobo Gitka Riedl iz Nonče vasi in Jurij Sima iz Pulpač pri Št. Ilju ob Dravi. Poročenemu paru želimo obilo sreče in zdravega naraščaja.

SOBOTA, 13. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 14. 8.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 15. 8.: 7.05 „Zdrava kraljica“ (praznična oddaja).

TOREK, 16. 8.: 9.30 Pisani svet — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.

SREDA, 17. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Pregovori, reki in glasba.

ČETRTEK, 18. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Revija koroških zborov.

PETEK, 19. 8.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Operetna glasba.

Vabimo na tradicionalno ŽEGNANJE

pri Št. Lenartu nad Železno
Kaplo, ki bo v nedeljo 14.
avgusta ob 10. uri.

SLOVENSKA FIZKULTURNA ZVEZA OBVEŠČA

Vsi, ki so se javili k potapljaškemu tečaju naj se dne 15. avgusta zglasijo do 10. ure v hotelu „Adria“ v Ankaranu.

Vsak udeleženec mora prinesiti s seboj zdravniško spričevalo, masko, dihalno cev in plavuti; prav tako tudi priporočilo SFZ, katero dobite na sedežu v Celovcu, Gasometergasse 10.

OBJAVA

Vodstvo Strokovne šole za ženske poklice v Šentjakobu v Rožu javlja vsem tistim, ki v juliju niso mogle opraviti sprejemnega izpita za vpis v triletno strokovno šolo, da jim je dana možnost prijave za sprejemni izpit, ki bo dne 12. septembra 1977.

K izpitu naj prinesejo s seboj vse potrebne dokumente.

Vodstvo šole

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 13. 8. 77.: 15.30 Nemirne deklice — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30

Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret pokrajine — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Mackeben je takšen ali takšen — 21.50 Šport — 22.10 Amerikanski film — 0.10 Poročila.

NEDELJA, 14. 8.: 16.15 Waltonovi — 17.00 Leksikon živalstva — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Poj z nami — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Vroča roba — 21.45 Šport — 21.55 Cat Ballou — obešena boš v Wyomingu — 23.30 Poročila.

PONEDELJEK, 15. 8.: 14.50 Pretežno veselo — 16.30 Rdeči balon — 17.00 Otroški film — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.55 Pastor za živali — 18.45 Med Frutzom in Nalo — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Filmska komedija — 22.10 Mala nočna glasba — 22.40 Poročila in šport — 22.45 Športna diskusija.

TOREK, 16. 8.: 10.30 Nemirne deklice — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Miselno slikarjenje — 20.15 Kdo se trikrat zlaže — 21.10 Istra — 21.55 Opera nagrada mesta Salzburg 1977: Niobe — 22.50 Poročila in šport.

SREDA, 17. 8.: 10.30 Cat Ballou — obešena boš v Wyomingu — 17.00 Zgubljena pesem — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dr. Dolittle — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 22.00 Srečna leta Thorwaldov — 21.35 Poročila in šport.

ČETRTEK, 18. 8.: 10.30 Pretežno veselo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim, k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Xerxes — 22.15 Emmingerji — 22.40 Poročila in šport.

PETEK, 19. 8.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Srečna leta Thorwaldov — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Emmingerji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Onednjava linija — 21.00 Horizonti — 21.45 Šport — 21.50 Lamiel — ljubim ljubezen — 23.15 Poročila.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 13. 8.: 17.05 Sin iz dobre hiše — 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Dežela pod kriti galebov — 19.50 — Galerija — 20.15 Slovesnost v Hellbrunn — 22.15 Jazz slišal in videl.

NEDELJA, 14. 8.: 13.50 Avstrijski Grand prix — Zeltweg — 17.15 Teleobjektiv — 18.00 Mr. Deeds goes to town — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Lariatov čisti ekran — 21.05 Glasbeni magazin — 21.55 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 15. 8.: 17.55 Fritz Wunderlich — 19.00 Nevestka — ruski film — 20.15 Bonjour Catrin — 21.50 Tai ki.

TOREK, 16. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Napoved vremena iz računalnika — 19.30 Šolska oddaja — 20.00 Družbeno kritični film — 21.40 Čas v sliki in kultura — 22.15 Klub 2.

SREDA, 17. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 O 9 (Štajerska) — 18.55 Svet pod vodo — 19.30 Kjer so bivalji bogovi — 20.00 Nancy Wilson — 20.50 Mejniki svetovne zgodovine — 21.35 Čas v sliki in kultura — 22.10 Kung Fu.

ČETRTEK, 18. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Glasbeni magazin — 19.30 Na obisku pri Alexandru Sacher-Masoch — 20.00 Nad strehami Nizze — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Klub 2.

PETEK, 19. 8.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Friedrich III. in njegova era — 20.00 Novo v znanosti — 21.00 Iz filma — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Nemogoča naloga.

AVTOBUS IZ PODJUNE

Rinkole	ob 8. uri	(Cerkev)
Blato	8.10	(Črčej)
Vogrče	8.20	(ljudska šola)
Dob	8.30	(požarna bramba)
Nonča vas	8.35	(avtobusna postaja)
Pliberk	8.40	(posojilnica)
Šmihel	8.50	(Loser)
Čepiče	9.00	(Juenna)

AVTOBUS IZ ROŽA

Št. Jakob	8.00	(glavni trg)
Bistrica		
v Rožu	8.30	(pri občini)
Borovlje	8.30	(Konsum)

OBČINA ŽALEC PRAZNUJE

Občani in delovni ljudje občine Žalec praznujejo vsako leto občinski praznik 7. julija kot spomin na veliko napisno akcijo, ki je bila izvedena na ta dan 1941. leta v Savinjski dolini. Praznujejo vsako leto v drugi krajevni skupnosti. Tako se je doslej razvrstilo že 16 krajevnih skupnosti. Letos pa je bilo praznovanje v Trnavi, v naslednjih letih pa bodo že na Gomiljskem in Gotovljah. Pri tem je pomembno poudariti, da se ob takih priložnostih v določeni krajevni skupnosti na osnovi solidarnosti združenih sredstev in na osnovi prostovoljnih prispevkov ter vloženega dela občanov uredijo v glavnem vsi življenjsko pomembni problemi.

Ob praznovanju občinskega praznika v Trnavi so vložili znatna sredstva v asfaltiranje cest, ureditev prostorov za kulturne in ostale potrebe v hmelnarskem domu, v obnovo gasilskega doma, izgradnjo igrišča in za ureditev nekaterih drugih problemov.

OBČINA IMA 19 KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Na območju občine imajo 19 krajevnih skupnosti, ki jih delijo v tri skupine, in sicer kmetijske, industrijske in obrobne. Po velikosti in številu prebivalstva ter razvitosti so med njimi precejšnje razlike. Dejavnost KS je zlasti na komunalnem področju izredno velika.

POSEBNO POZORNOST HRIBOVITIM PREDELOM

Že vrsto let vlagajo sredstva na osnovi družbenih dogovorov in samoprispevkov v asfaltiranje cest. Mnogo storé občani s prostovoljnim delom. Vsako leto asfaltirajo 30 km cest. Velik poudarek dajejo urejanju cest v hribovitih predelih. V teku je akcija, ko bodo vsi zaposleni na območju občine, pa tudi ostali, prispevali enodnevni zaslužek vsako leto v naslednjih 4 letih za izgradnjo cest do okrog 170 kmetij v hribovitih predelih, ki sedaj nimajo cestne povezave. Približno 80 % vseh družin ima vodovod, vendar bodo nadaljevali z gradnjo vodovodov, in kanalizacije.

RAZVIJATI TRGOVINO IN GOSTINSTVO

Dejstvo, da predstavlja trgovina in gostinstvo le 5 % družbenega proizvoda občine, kaže na to, da se žalska občina uvršča med fiste občine v Sloveniji, ki imajo najslabše razvito to panogo gospodarstva. Zato na osnovi srednjeročnega programa razvoja te panoge gospodarstva preko povečane prispevne stopnje v sklad skupnih rezerv občine pospešeno vlagajo v razvoj trgovske in gostinske dejavnosti. V letu 1976 so zgradili veleblagovnico NAMA v Žalcu, hotel v Preboldu in tržnico v Žalcu, letos pa so predali svojemumu namenu trgovino za prodajo kmetijske mehanizacije, v gradnji je trgovski objekt v Šempetru.

POSPEŠEVATI OBRT

Posebej kaže poudariti, da dajejo v občini velik poudarek razvoju malega gospodarstva, tako družbeni kot zasebni obrti, saj je že sedaj zaposlenih v celotnem malem gospodarstvu okrog 1300 delavcev, od tega približno 750 v zasebnem sektorju. Mnenja so, da so dane vse možnosti, da obrt še bolj razvijejo in v tej panogi zaposlijo več delovne sile.

KMETIJSTVO IMA POMEMBNO MESTO

Kmetijstvo ima v dolgoročnem in srednjeročnem programu razvoja pomembno mesto, saj je ena od posebnih gospodarskih panog v občini, ki dosega zelo dobre rezultate, čeprav hmelnarstvo ne dosega več tistega, kar je nekoč. Tržne razmere so pač napravile svoje. Koooperacijska dejavnost je dobro razvita, za kar gre zasluga sodobno organizirani pospeševalni službi Hmezada in vzornim kooperacijskim odnosom, ki že temeljijo na dohodkovnih odnosih.

SREDNJEROČNI NAČRT USKLAJEN Z OSNOVNIMI NOSILCI

Ob zaključku leta 1976 so sprejeli srednjeročni načrt razvoja občine od 1976. do 1980. leta. Predvidevanja v tem načrtu so skladna z dolgoročnim programom in usklajena s programi osnovnih nosilcev planiranja: TOZD, krajevnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti. Izdelan je prostorski in urbanistični program občine.

OTROŠKO VARSTVO SE RAZVIJA

Na področju otroškega varstva so prav tako vidni premiki. Zgradili so nekaj novih objektov, v gradnji pa je vrtec v Petrovčah. Predšolsko varstvo vključuje preko 760 otrok ali 37 %. Po programu bodo do leta 1970 vložili v posamezne objekte otroškega varstva nad 40 milijonov in tako zagotovili prostore za 42 oddelkov. S tem bodo zagotovili pogoje za vključitev 60 % predšolskih otrok v varstvo.

Od celotnega števila prebivalstva je okrog 18.000 zaposlenih; od tega približno 3.200 izven občine, 15.000 pa na območju občine in sicer 10.000 v družbenem sektorju, okrog 5.000 pa v zasebnem kmetijstvu ter v obrti. Število kmečkega prebivalstva se neprestano manjša; imamo le še 13 % kmečkega prebivalstva.

Gospodarska moč občine predstavlja 3,5 milijarde celotnega dohodka, 1,5 milijarde družbenega proizvoda, 150 milijonov dobička, 350 milijonov podjetniške akumulacije, kolikor jo ustvarijo naše delovne organizacije letno. Gospodarstvo občine predstavlja 10,5 % družbenega proizvoda regije in približno 2 % družbenega proizvoda SR Slovenije.

V gospodarskem in družbenem razvoju občine ločimo dve obdobji. Prvo obdobje do leta 1970, ko je značilen razmeroma počasen razvoj gospodarstva in družbenih dejavnosti, saj je občina zaostajala za povprečnim slovenskim razvojem tudi 30 do 40 % glede na posamezne kazalce razvoja. Za drugo obdobje, po letu 1970, pa je značilen mnogo hitrejši razvoj gospodarstva, kar se kaže tudi v tem, da smo se po podatkih za leto 1975 že povsem izenačili s povprečnim slovenskim razvojem.

Vsako leto pride tudi do srečanja pobratenih občin in ob takih priložnostih običejejo nekaj delovnih organizacij.

Praznovanje občinskega praznika občine Žalec so spremljale številne prireditve tako v krajevni skupnosti Trnava kakor tudi v drugih krajih. Odprli so prepotrebno avtobusno postajo v Žalcu, položili temeljni kamen za dom borcev NOV v Dobrovljah, odprli vrtec in razstavo v šoli Orla vas. Bil je tudi pohod mladine po partizanskih poteh od spomenika v Preboldu do Šmiglove zidavnice. V Trnavi je bilo partizansko srečanje z odkritjem spominskega obeležja NOV pred hmelnjarskim domom. Na programu je bilo še več športnih prireditev v Trnavi, Preboldu, Orli vasi, Šempetru in Žalcu. Svečana seja zborov skupščine Žalec s kulturnim programom je bila 7. julija v dvorani hmelnjarskega doma v Trnavi.